

Raport: Sekrety polskiej strefy diety

Projekt dofinansowany w konkursie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej „Po pierwsze Rodzina!” na rok 2021

Raport: Sekrety polskiej strefy dzieciności.

Projekt dofinansowany w konkursie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej „Po pierwsze Rodzina!” na rok 2021

Informacje o raporcie:

Raport Sekrety Polskiej Dzieciności

Przygotowany przez Social Changes sp. z o.o.

[Socialchanges.pl](http://socialchanges.pl)

dla Fundacji Wiem i Umiem

<https://www.wiemiumiem.pl/>

Autorzy raportu: Anna Andrzejewska (analiza danych zastanych), Marek Grabowski

Kierownik merytoryczny badania: Marek Grabowski

Zdjęcia na stronie tytułowej: Rynek w Wejherowie oraz Kartuzy. Zdjęcia pozyskane z bazy Microsoft Office.

Projekt dofinansowany w konkursie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej „Po pierwsze Rodzina!” na rok 2021

Spis treści

Wstęp metodologiczny	3
Cele badania:	3
Schemat badania:	3
Podsumowanie „w pigułce”	4
Wnioski i rekomendacje	5
Analiza danych zastanych na podstawie danych statystycznych i prac naukowych	8
Wstęp	8
Czynniki wpływające na współczynnik dzietności w Polsce	11
Czynniki charakteryzujące powiat kartuski i wejherowski	13
Czynniki demograficzne	13
Czynniki poza demograficzne	17
Dane dotyczące rynku pracy	17
Bezrobocie	18
Zarobki	19
Dane dotyczące nieruchomości	20
Dane dotyczące bezpieczeństwa	22
Dane dotyczące edukacji	23
Wykształcenie ludności	23
Wychowanie przedszkolne	25
Inne czynniki	25
Wpływ Pomorskiej Kolei Metropolitalnej na proces suburbanizacji	25
Analiza jakościowo-ilościowa	27
Metodologia badania jakościowego:	27
Metodologia badania ilościowego:	27
Analiza wyników:	27
Stan cywilny	27
Plany zawarcia związku małżeńskiego	28
Analiza motywacji zawarcia związku małżeńskiego	28
Bariery do zawarcia związku małżeńskiego	31
Hierarchia wartości respondentów	32
„Historia rodzinna” respondentów	33
Bariery względem posiadania dzieci	36
Oczekiwania względem polityk społecznych	37
Appendix – Bibliografia	41

Wstęp metodologiczny

Cele badania:

Celem niniejszego opracowania jest odpowiedź na pytanie:

1. Które z czynników wpływających na decyzje prokreacyjne występują w powiatach kartuskim i wejherowskim.
2. Czym wyróżniają się powiat kartuski i wejherowski na tle rejonu i Polski (czy występują szczególne czynniki charakterystyczne dla tych powiatów, które mogą mieć wpływ na decyzje prokreacyjne mieszkańców).

Schemat badania:

- Etap I: Analiza Desk Research
- Etap II: 8 wywiadów pogłębionych z mieszkańcami powiatów kartuskiego i wejherowskiego
- Etap III: badanie ilościowe

Podsumowanie „w pigułce”

Analiza wyników badania wskazuje, że powiaty kartuski i wejherowski stanowią bezpieczne środowisko dla zakładania rodziny i posiadania dzieci.

Dotyczy to przede wszystkim obszaru wartości i związanej z nimi otwartości na dzieci.

Dzieci stanowią wartość autoteliczną, rodzina i małżeństwo są kluczowym elementem składowym życia mieszkańców Kartuz i Wejherowa.

Mieszkańcy ci mają nastawienie bardziej pro-rodzinne niż pro-konsumpcyjne.

Dodatkowo warto wskazać na elementy związane z poczuciem bezpieczeństwa mieszkańców:

- **Relatywnie korzystna sytuacja mieszkaniowa**
- **Niska przestępczość.**

Wnioski i rekomendacje

Powiaty kartuski i wejherowski wyróżniają się pozytywnie na tle kraju oraz województwa pomorskiego dziećnością.

W skład powiatu kartuskiego wchodzić dwie gminy miejsko-wiejskie: Kartuzy i Żukowo, oraz sześć gmin wiejskich: Chmielno, Przodkowo, Sierakowice, Somonino, Stężyca, Sulęcyno.

W skład powiatu wejherowskiego wchodzić trzy gminy miejskie: Wejherowo, Reda i Rumia, które razem tworzą Małe Trójmiasto Kaszubskie oraz siedem gmin wiejskich: Choczewo, Gniewino, Linia, Luzino, Łęczyce, Szemud i Wejherowo.

Według danych na dzień 31 grudnia 2020, powiat kartuski ma 141 892 mieszkańców, a ich liczba w latach 2002-2020 wzrosła o 36,3%, a powiat wejherowski 219 457 mieszkańców, a ich liczba w latach 2002-2020 wzrosła o 25,8%.

Czynnikiem demograficznym, mogącym mieć wpływ na poziom dziećności w powiatach kartuskim i wejherowskim, jest znacznie niższy średni wiek ich mieszkańców od średniego wieku mieszkańców województwa pomorskiego oraz od średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Średni wiek mieszkańców powiatu kartuskiego wynosi 36,0 lat, a średni wiek mieszkańców powiatu wejherowskiego wynosi 38,3 lat, podczas, gdy dla województwa pomorskiego jest to 40,8 lat, a dla Polski 42 lata.

W 2019 roku mieszkańcy powiatu kartuskiego zawarli 802 małżeństw (5,8 małżeństw na 1000 mieszkańców), a mieszkańcy powiatu wejherowskiego 1177 małżeństw (5,4 małżeństwa na 1000 mieszkańców). W tym samym czasie odnotowano w powiecie kartuskim 1,0 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców, a w wejherowskim 1,3. Oznacza to, że liczba zawieranych małżeństw jest wyższa niż średnia w całym województwie pomorskim (5,1) i znacznie wyższa niż w całej Polsce (4,8), natomiast liczba rozwodów jest niższa niż w województwie pomorskim (1,4) i znacznie niższa niż w całej Polsce (1,7).

Osoby w wieku produkcyjnym stanowią 59,3% mieszkańców powiatu kartuskiego, 26,2% w wieku przedprodukcyjnym, a 14,5% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym, natomiast w powiecie wejherowskim 60,2% mieszkańców jest w wieku produkcyjnym, 22,8% w wieku przedprodukcyjnym,

a 17,0% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym. Oznacza to, że w obydwu powiatach liczba osób w wieku przedprodukcyjnym jest znacznie wyższa niż w województwie (19,8) i w skali kraju (18,2), co z kolei jest dobrym prognostykiem na przyszłość, jeżeli chodzi o przyrost naturalny w obydwu powiatach.

W 2020 roku w powiecie kartuskim oddano do użytku 1 126 mieszkań (7,94 nowych lokali na każdych 1000 mieszkańców) a w powiecie wejherowskim oddano do użytku 1 745 mieszkań (7,95 nowych lokali na każdych 1000 mieszkańców). To wartości porównywalne do wartości dla województwa pomorskiego, ale znacznie większe od średniej dla całej Polski.

W 2020 roku w powiecie kartuskim stwierdzono 2039 przestępstw, a w powiecie wejherowskim 3432. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców w powiecie kartuskim daje to 14,48 przestępstw,

a w wejherowskim 15,69, podczas gdy w całym województwie pomorskim jest to 21,04, zaś w całej Polsce 19,96. Oznacza to, że w obydwu powiatach liczba przestępstw jest znacząco niższa od średniej przestępstw popełnionych w całym kraju i województwie, co może dawać poczucie bezpieczeństwa mieszkańcom i może mieć wpływ na decyzje o założeniu rodziny i wychowywaniu potomstwa.

W badaniu ilościowym przeanalizowano stan cywilny respondentów. 49% mieszkańców kartuskiego i wejherowskiego żyje w małżeństwie wyznaniowym, podczas gdy średnia dla województwa wynosi 41%.

Istotnie niższa liczba mieszkańców obu powiatów żyje w konkubinacie (7% versus 15%).

44% mieszkańców wejherowskiego i kartuskiego nie będących w związku małżeńskim (N = 274) planuje zawarcie związku małżeńskiego. 30% nie planuje zawarcia związku. Dotyczy to zwłaszcza osób po 55 roku życia oraz osób w wieku 18-24 lata.

Aż 39% osób jako jeden z powodów zawarcia związku małżeńskiego wskazuje na poczucie bezpieczeństwa i czynniki religijne.

Średnia dla województwa wynosi odpowiednio 32% i 17%.

Małżeństwo stanowi istotny element budowania poczucia bezpieczeństwa, jest też formą wyrażania swojego światopoglądu religijnego.

Główne przyczyny zawarcia związku małżeńskiego w analizowanych dwóch powiatach to miłość, poczucie bezpieczeństwa oraz przyczyny religijne. Również wśród tych osób pojawia się wewnętrzna potrzeba (33% w powiatach kartuskim i wejherowskim versus 30% średnia dla pomorskiego).

Po 25% osób, które zawarły związek wyznaniowy, wskazuje na wyznawaną wiarę oraz na tradycję, przyjęte obyczaje i zwyczaje.

Główne bariery przed zawarciem małżeństwa to brak takiej potrzeby, strach przed nieudanym małżeństwem oraz brak odpowiedniego kandydata/ kandydatki.

Mieszkańcy wejherowskiego i kartuskiego są nastawieni znacznie bardziej pro-rodzinnie niż pro-konsumpcyjnie. Posiadanie dzieci, założenie rodziny oraz wiara to wartości wskazywane częściej niż średnia dla województwa. Posiadanie dużej ilości pieniędzy, podróżowanie oraz święty spokój częściej wskazywane są przez mieszkańców pozostałych powiatów województwa pomorskiego.

Aż 55% mieszkańców wejherowskiego i kartuskiego zdecydowanie chce mieć dzieci (versus 29% w województwie). Zdecydowanie nie chce mieć dzieci 7% mieszkańców kartuskiego i wejherowskiego i aż 16% mieszkańców województwa pomorskiego.

Dzieci są w większym stopniu wartością autoteliczną i zajmują centralne miejsce dla mieszkańców wejherowskiego i kartuskiego. Chęć bycia mama/ tatą, posiadania i stworzenia pełnej rodziny, poczucie szczęścia wynikające z posiadania dziecka czy uczucie celu i sensu życia to odpowiedzi pojawiające się częściej w powiatach kartuskim i wejherowskim w porównaniu ze średnią dla województwa.

W województwie pomorskim, w porównaniu z powiatami kartuskim i wejherowskim, bariery mają bardziej „hedonistyczny charakter” (np. potrzeba niezależności, skupienie na sobie, obciążenie finansowe).

Poprawa służby zdrowia, opieka instytucjonalna nad dziećmi i rozwiązania podatkowe to główne działania oczekiwane od władz.

Wydaje się, że myśląc o polityce pro-demograficznej kluczowe jest:

- Wspieranie działań związanych z tożsamością lokalną
- Wzmacnianie edukacji i wychowania pro-rodzinnego
- Wsparcie dla rodzin przechodzących kryzys
- Wspieranie organizacji pozarządowych, harcerskich, sportowych, stowarzyszeń lokalnych mających w swych zadaniach prowadzenie działań pro-rodzinnych, patriotycznych oraz odnoszących się do szeroko pojętej kultury chrześcijańskiej
- Poprawę dostępności służby zdrowia oraz placówek edukacyjno-opiekuńczych.

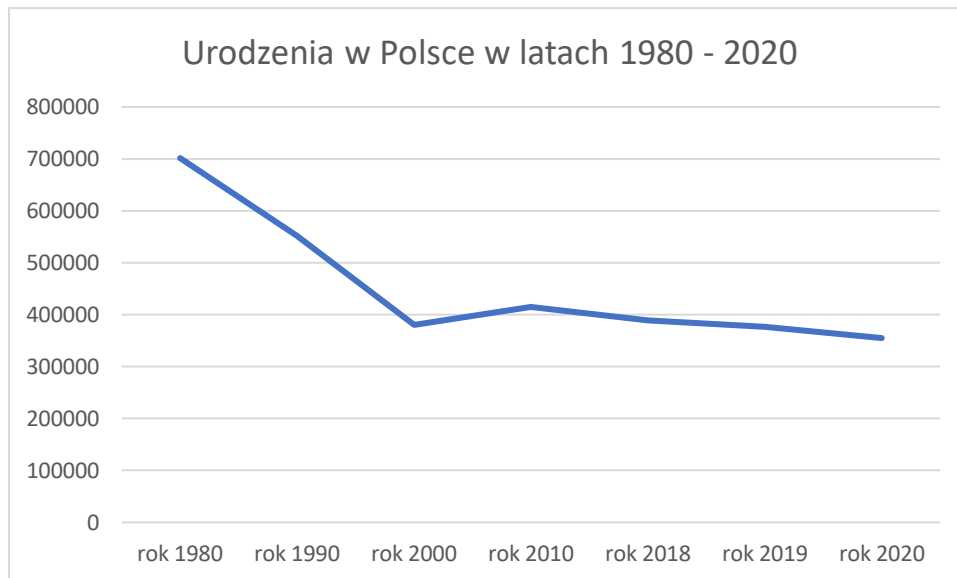
Analiza danych zastanych na podstawie danych statystycznych i prac naukowych

Wstęp

W debacie publicznej kwestia demografii jest obecna od wielu lat. Utrzymująca się od lat 90-tych niska dzietność budzi niepokój. Z szacunków GUS wynika, że w roku 2020 odnotowano najniższy przyrost naturalny od wielu lat. Liczba urodzeń spadła o prawie 20 tys. w porównaniu do poprzedniego roku.¹

¹ GUS, Ludność. Stan i struktura oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym w 2020 r. Stan w dniu 31 XII, file:///C:/Users/T450/Downloads/ludnosc._stan_i_struktura_oraz_ruch_naturalny_w_przekroju_terytorialnym_na_31.12.2020.pdf (dostęp 08.09.2021r.)

Wykres 1. Urodzenia w Polsce w latach 1980 - 2020²

Jest to o tyle zastanawiające, że pomimo dużych zmian społecznych, ekonomicznych i politycznych, szczęście rodzinne uważane jest za jedną z podstawowych wartości i cel życiowy większości Polaków. Według badania przeprowadzonego przez CBOS, aż 80% badanych wskazało szczęście rodzinne jako najważniejszą wartość w życiu codziennym. Drugie miejsce zajęło zdrowie, które wskazało 55% badanych.³

Pomimo tego, jak pisze we wstępie do swojego artykułu Dorota Grodzka: „Przeciętna polska rodzina ma w rzeczywistości mniej dzieci niż zamierza.”⁴

Zmiany demograficzne, które mają swój początek w transformacji ustrojowej po 1989 roku, charakteryzujące się opóźnieniem decyzji o urodzeniu pierwszego dziecka oraz (co jest ściśle powiązane z przesuwaniem decyzji reprodukcyjnych) zmniejszoną liczbą urodzeń, okazały się trendem długotrwałym, pomimo tego, że część czynników, które wymienia się jako te, które wpłynęły na zmniejszenie dzietności, (jak zmiana funkcji ekonomicznych państwa, przedsiębiorstw i rodziny, w tym usunięcie państwa z roli pracodawcy oraz podmiotu gwarantującego dostęp do usług i pomocy społecznej, erozja społecznych funkcji przedsiębiorstw, zwiększenie odpowiedzialności gospodarstw domowych za swoją sytuację ekonomiczną w czasie,

² Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

³ Komunikat CBOS „Rodzina – jej znaczenie i rozumienie”, luty 2019 (oprac. R. Boguszewski), str. 1

⁴ Dorota Grodzka, Sytuacja na rynku pracy a decyzje prokreacyjne Polaków, http://orka.sejm.gov.pl/wydbas.nsf/0/CBF17721C5570C98C1257FA100476420/%24File/Strony%20odStudia_B AS_45-5.pdf (dostęp: 19.09.2021)

gdy o uzyskanie dochodu było coraz trudniej, zmiana warunków uczestnictwa w rynku pracy, spowodowana reformami gospodarczymi, globalizacja i wysokie zagrożenie bezrobociem) straciły⁵ na aktualności.

Kryzys demograficzny w Polsce jest powszechny i dotyka niemal wszystkich województw, choć różnice między poszczególnymi regionami są znaczne.

Przez ostatnich kilka lat najwyższy przyrost naturalny występował w województwie pomorskim.

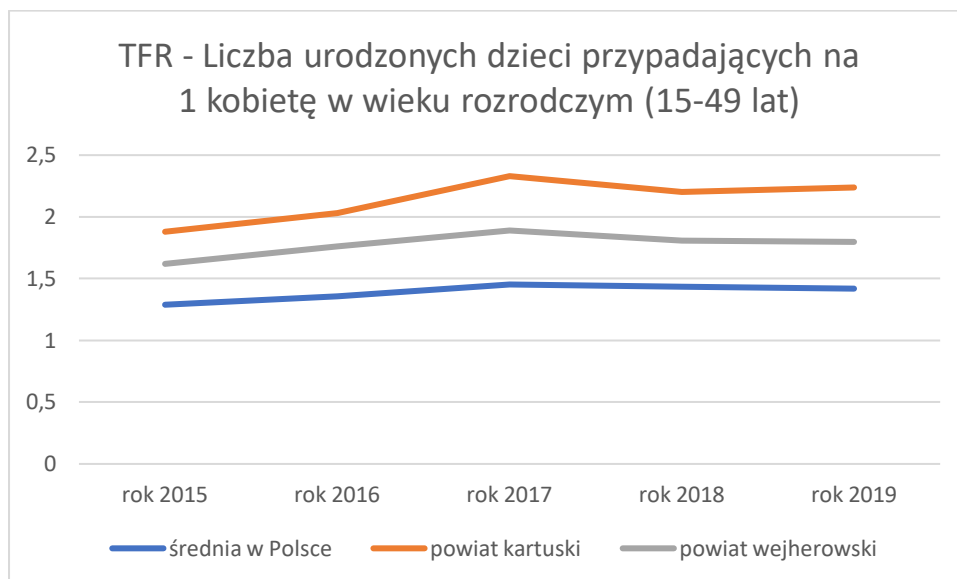
Jak zaznaczono w Raporcie „Warunki i jakość życia w województwie pomorskim”: „Pomorze charakteryzuje się corocznym wzrostem liczby mieszkańców. Wskaźnik przyrostu rzeczywistego (uwzględniający przyrost naturalny i saldo migracji) dla województwa pomorskiego od 2000 r. ma wartość dodatnią.”⁶

W roku 2019 wyniósł 1,5%. Szczególnie wyróżniają się powiat kartuski i wejherowski, a zwłaszcza gmina Sierakowice w powiecie kartuskim ze wskaźnikiem 2,24 w 2019 r.).

⁵ I. Kotowska, J. Józwiak, A. Matysiak, A. Baranowska, *Poland: Fertility decline as a response to profound societal and labour market changes?*, „Demographic Research” 2008, nr 19, <http://www.demographic-research.org/volumes/vol19/22/19-22.pdf> [dostęp: 20.09.2021 r.].

⁶ Warunki i jakość życia w województwie pomorskim. Raport z badań. Gdańsk 2016, <https://pbs.pl/wp-content/uploads/2017/05/Warunki-i-jakosc-zycia-w-województwie-pomorskim-2016.pdf> [dostęp: 18.08.2021]

Wykres 2. TFR w Polsce, powiecie kartuskim i wejherowskim⁷

Celem niniejszego opracowania jest odpowiedź na pytanie:

1. które czynniki wpływające na współczynnik dzietności w Polsce są obecne w powiatach kartuskim i wejherowskim.
2. czym wyróżniają się w powiat kartuski i wejherowski na tle kraju (czy występują szczególne czynniki charakterystyczne dla tego regionu, które mogą mieć wpływ na decyzje prokreacyjne mieszkańców).

Czynniki wpływające na współczynnik dzietności w Polsce

Zgodnie z definicją stosowaną przez Główny Urząd Statystyczny: „współczynnik dzietności, oznacza liczbę dzieci, które urodziłaby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15–49 lat) przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłaby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu cząstkowych współczynników płodności z tego okresu za niezmiennie.”⁸

Przyjmuje się, że jeżeli współczynnik dzietności oscyluje w przedziale 2,10-2,15, można mówić o tzw. prostej zastępowalności pokoleń (co oznacza, że każda kobieta w wieku rozrodczym powinna urodzić średnio nieco ponad dwoje dzieci). Zaburzenie tego stanu rodzi poważne

⁷ Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

⁸ <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/3950,pojecie.html> (dostęp 09.09.2021)

konsekwencje dla funkcjonowania państwa na wielu płaszczyznach, jak chociażby rynek pracy, czy system emerytalny, oparty na redystrybucji bieżącego PKB pomiędzy kohorty pracujące i kohorty emerytów.⁹

Czynniki kształtujące poziom urodzeń dzielą się na dwie grupy: czynniki demograficzne i pozademograficzne.

Do czynników demograficznych zalicza się liczbę i strukturę ludności według płci i wieku a także liczbę zawieranych małżeństw, liczbę rozwodów, liczbę kobiet w wieku rozrodczym (15–49 lat).

Do czynników pozademograficznych należą wszystkie inne czynniki mogące wpływać na decyzje prokreacyjne. Potencjalne pozademograficzne czynniki wpływające na poziom dzietności to między innymi: relacje rodzinne, kultura regionu, religijność, sytuacja zawodowa, w tym wysokość zarobków i sytuacja ekonomiczna, sytuacja mieszkaniowa, dostęp do placówek wychowawczo – oświatowych (w szczególności przedszkoli i szkół podstawowych), komunikacja, ale także wiele innych.

Wśród czynników negatywnie wpływających na dzietność w literaturze przedmiotu wymieniane są: niepewność jutra, ubożenie społeczeństwa, bezrobocie i niskie zarobki, kryzys rodziny, znaczny wzrost liczby rozwodów i separacji w Polsce, emigracja (szczególnie osób w wieku produkcyjnym) oraz przesunięcie się wieku, w którym młodzi ludzie podejmują decyzję o posiadaniu dzieci.¹⁰

Posiadanie pracy i dochodów jest warunkiem niezależności i usamodzielnienia się oraz realizacji planów życiowych, w tym założenia rodziny, ponieważ dla prawidłowego funkcjonowania rodziny konieczne jest zapewnienie jej bezpieczeństwa ekonomicznego. Dlatego pewność zatrudnienia jest jednym z kluczowych czynników poczucia bezpieczeństwa, które pozwala na podjęcie decyzji o posiadaniu dzieci.

W przypadku województw Polski południowo-zachodniej (opolskie, dolnośląskie i śląskie), które trwale odznaczały się zdecydowanie lub - w przypadku ostatnich lat - trochę, niższym od średniego poziomem dzietności, o niskiej skłonności do posiadania potomstwa

⁹ Barr N., Diamond P. [2006], The economics of pensions, Oxford Review of Economic Policy, vol. 22(1): 15–39

¹⁰ Adam Gwiazda: Problemy demograficzne Polski, <https://repozytorium.ukw.edu.pl/bitstream/handle/item/4192/Problemy%20demograficzne%20Polski.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (dostęp: 16.09.2021)

decydowały wysoki poziom urbanizacji i szybkie podwyższanie się wieku wydawania na świat potomstwa.¹¹

Bardzo ważnym trendem jest suburbanizacja (tj. urbanizacja strefy podmiejskiej - osiedlanie się ludności większych ośrodków miejskich na terenach okalających te miasta), która ma trend wzrostowy i przejawia się wzrostem liczby ludności na terenach podmiejskich. Na tereny podmiejskie migrują głównie osoby w wieku produkcyjnym.

Według K. Heffnera¹² wzrost liczby mieszkańców będą notowały obszary o szczególnej atrakcyjności osadniczej, jak okolice Warszawy, w mniejszym stopniu Krakowa, Gdańska i Wrocławia a także strefa nadmorska, pojezierna i górską), natomiast pozostałe obszary w większym lub mniejszym stopniu ulegną depopulacji.

Czynniki charakteryzujące powiat kartuski i wejherowski

W skład powiatu kartuskiego wchodzi dwie gminy miejsko-wiejskie: Kartuzy i Żukowo, oraz sześć gmin wiejskich: Chmielno, Przodkowo, Sierakowice, Somonino, Stężycza, Sulęcino.

W skład powiatu wejherowskiego wchodzi trzy gminy miejskie: Wejherowo, Reda i Rumia, które razem tworzą Małe Trójmiasto Kaszubskie oraz siedem gmin wiejskich: Choczewo, Gniewino, Linia, Luzino, Łęczyce, Szemud i Wejherowo.

Czynniki demograficzne

Ciekawe jest to, że zarówno w powiecie kartuskim, jak i powiecie wejherowskim w latach 2002 – 2020 wzrosła liczba mieszkańców.

W 2019 r. liczba ludności zwiększyła się w 4 województwach. Największy przyrost miał miejsce w woj. pomorskim (stopa przyrostu wyniosła 0,45%) i mazowieckim (0,37%), następnie w małopolskim (0,30%) oraz wielkopolskim (0,14%). W woj. wielkopolskim wzrost liczby

¹¹ Piotr Szukalski „Dzieciolubne” obszary Polski

<https://dspace.uni.lodz.pl/xmlui/bitstream/handle/11089/16052/2015-11%20P%C5%82odno%C5%9B%C4%87%20w%20przekroju%20powiatowym.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
(dostęp: 16.09.2021)

¹² Heffner K., 2015, Przestrzeń jako uwarunkowanie rozwoju obszarów wiejskich w Polsce, Wieś i Rolnictwo, 2 (167), s. 83–102

ludności dotyczył tylko terenów wiejskich (0,73%), natomiast w pozostałych województwach wzrosła liczba mieszkańców zarówno miast, jak i wsi.¹³

W 2020 r. liczba ludności zwiększyła się w 2 województwach: woj. pomorskim (stopa przyrostu wyniosła 0,12%) oraz mazowieckim (0,03%). Wzrost liczby ludności dotyczył tylko terenów wiejskich (pomorskie - 0,95%, mazowieckie - 0,12%). Dodatni przyrost ludności w tych województwach wynika z wysokiego, dodatniego salda migracji, natomiast przyrost naturalny zanotowano w nich ujemny.¹⁴

Według danych na dzień 31 grudnia 2020¹⁵, powiat kartuski ma 141 892 mieszkańców, a ich liczba w latach 2002-2020 wzrosła o 36,3%, zaś powiat wejherowski 219 457 mieszkańców, a ich liczba w latach 2002-2020 wzrosła o 25,8%.

Liczba kobiet w stosunku do liczby mężczyzn jest podobna w obu powiatach: w powiecie kartuskim 50,1% stanowią kobiety, a 49,9% mężczyźni, w powiecie wejherowskim 50,5% stanowią kobiety, a 49,5% mężczyźni. W skali kraju 51,6% stanowią kobiety, a 48,4% mężczyźni.

Czynnikiem demograficznym mogącym mieć wpływ na poziom dzietności w powiatach kartuskim i wejherowskim jest znacznie niższy średni wiek ich mieszkańców od średniego wieku mieszkańców województwa pomorskiego oraz od średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Średni wiek mieszkańców powiatu kartuskiego wynosi 36,0 lat, a średni wiek mieszkańców powiatu wejherowskiego wynosi 38,3 lat, podczas, gdy dla województwa pomorskiego jest to 40,8 lat, a dla Polski 42 lata.

Poniższy wykres obrazuje jak to wygląda na tle województwa pomorskiego i całej Polski.

¹³

https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5468/6/27/1/ludnosc._stan_i_struktura_oraz_ruch_naturalny_w_przekroju_terytoryalnym_na_31.12.2019.pdf (dostęp 09.09.2021)

¹⁴

https://stat.gov.pl/files/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5468/6/29/1/ludnosc._stan_i_struktura_oraz_ruch_naturalny_w_przekroju_terytoryalnym_na_31.12.2020.pdf (dostęp 09.09.2021)

¹⁵Opracowanie własne na podstawie danych GUS

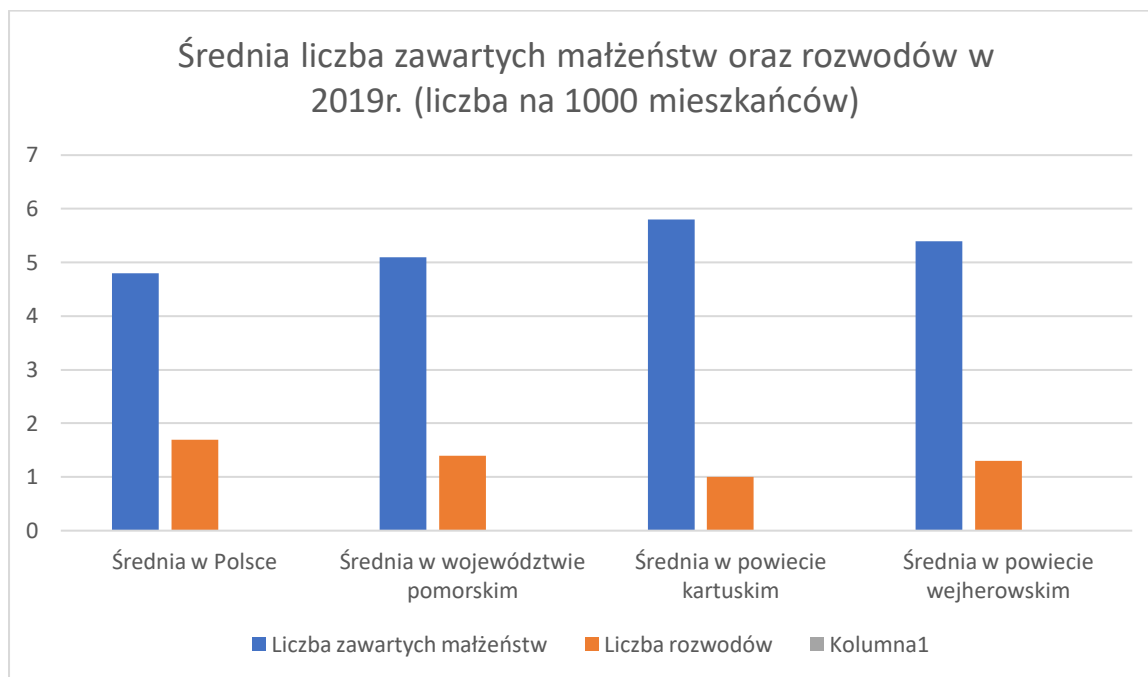
Wykres 3.¹⁶

Kolejnym czynnikiem jest liczba zawieranych małżeństw. W 2019 roku mieszkańcy powiatu kartuskiego zawarli w 2019 roku 802 małżeństw (5,8 małżeństw na 1000 mieszkańców), a mieszkańcy powiatu wejherowskiego 1177 małżeństw (5,4 małżeństwa na 1000 mieszkańców). W tym samym czasie odnotowano w powiecie kartuskim 1,0 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców, a w wejherowskim 1,3. Oznacza to, że liczba zawieranych małżeństw jest wyższa niż średnia w całym województwie pomorskim (5,1) i znacznie wyższa niż w całej Polsce (4,8), natomiast liczba rozwodów jest niższa niż w województwie pomorskim (1,4) i znacznie niższa niż w całej Polsce (1,7).

¹⁶ Opracowanie własne na podstawie danych GUS opracowanych

Wykres 4.

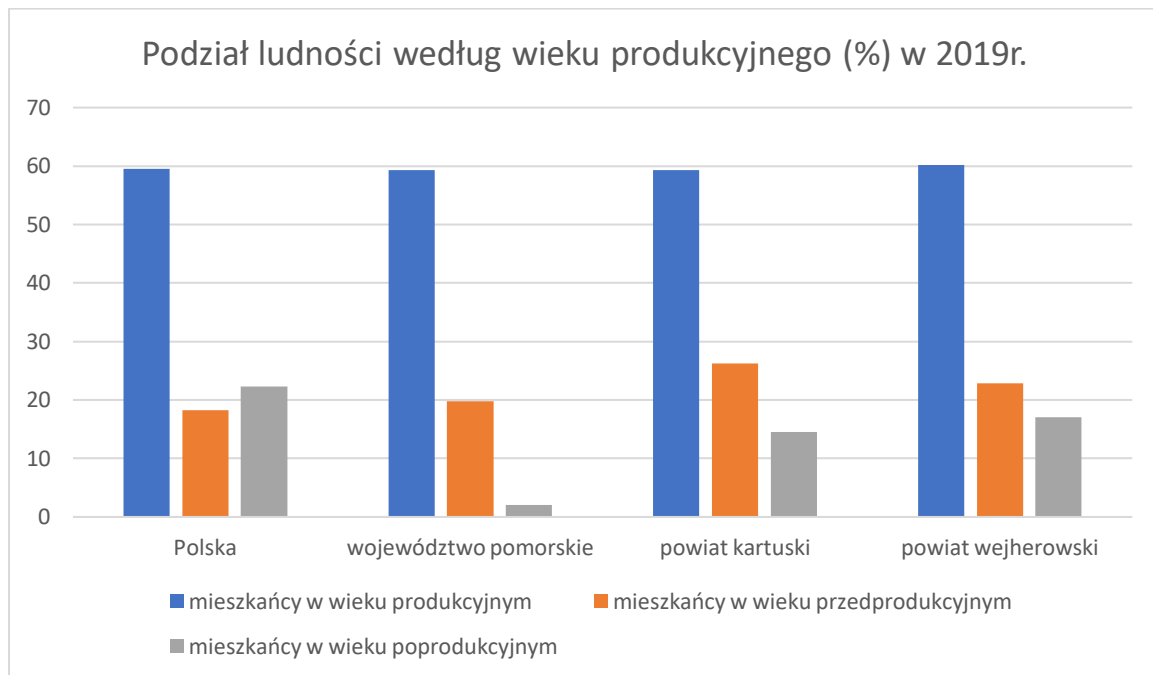

29,4% mieszkańców powiatu kartuskiego jest stanu wolnego, 61,1% żyje w małżeństwie, 2,6% mieszkańców jest po rozwodzie, a 6,8% to wdowy/wdowcy.

29,1% mieszkańców powiatu wejherowskiego jest stanu wolnego, 58,8% żyje w małżeństwie, 4,1% mieszkańców jest po rozwodzie, a 7,4% to wdowy/wdowcy.

Osoby w wieku produkcyjnym stanowią 59,3% mieszkańców powiatu kartuskiego, 26,2% w wieku przedprodukcyjnym, a 14,5% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym, natomiast w powiecie wejherowskim 60,2% mieszkańców jest w wieku produkcyjnym, 22,8% w wieku przedprodukcyjnym, a 17,0% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym. Oznacza to, że w obydwu powiatach liczba osób w wieku przedprodukcyjnym jest znacznie wyższa niż w województwie (19,8) i w skali kraju (18,2), co z kolei jest dobrym prognostykiem na przyszłość, jeżeli chodzi o przyrost naturalny w obydwu powiatach.

Wykres 5.

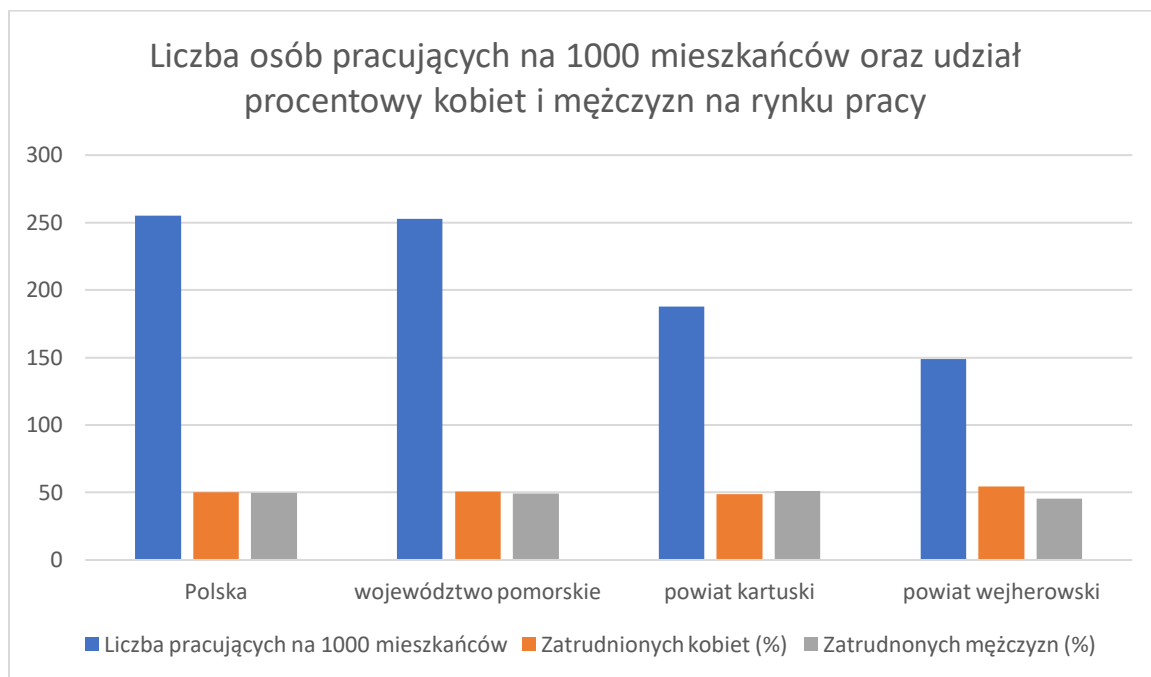
Czynniki poza demograficzne

2.1. Dane dotyczące rynku pracy

W powiecie kartuskim na 1000 mieszkańców pracuje 188 osób, natomiast w powiecie wejherowskim na 1000 mieszkańców pracuje 149 osób. Jest to znacznie mniej od wartości dla województwa pomorskiego oraz znacznie mniej od wartości dla Polski. W powiecie kartuskim 48,9% wszystkich pracujących ogółem stanowią kobiety, a 51,1% mężczyźni, zaś w powiecie wejherowskim kobiety stanowią 54,4% wszystkich pracujących ogółem, a 45,6% mężczyźni. Jest to czynnik negatywnie wpływający na przyrost naturalny i wymaga dokładnej analizy, z czego wynikają tak duże różnice.

Jak się ta sytuacja przedstawia w porównaniu do całego województwa pomorskiego i do całej Polski, przedstawia poniższy wykres.

Wykres 8.¹⁷

Bezrobocie

Zgodnie z definicją GUS, bezrobotni zarejestrowani, to „osoby, które ukończyły 18 lat i nie osiągnęły wieku emerytalnego, niezatrudnione i niewykonujące innej pracy zarobkowej, zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy i zarejestrowane we właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) powiatowym urzędzie pracy oraz poszukujące zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej”¹⁸, natomiast stopa bezrobocia rejestrowanego, „to udział zarejestrowanych bezrobotnych w cywilnej ludności aktywnej zawodowo, tj. bez pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego”¹⁹.

Powiat kartuski i wejherowski bardzo różnią się w zakresie bezrobocia rejestrowanego. W powiecie kartuskim stopa bezrobocia rejestrowanego w 2020 roku wynosiła 4,0% (5,5% wśród kobiet i 2,7% wśród mężczyzn), czyli jest znacząco niższa niż w całym województwie i Polsce, natomiast w powiecie wejherowskim stopa bezrobocia rejestrowanego w 2020 roku wynosiła 7,1% (9,7% wśród kobiet i 4,8% wśród mężczyzn),

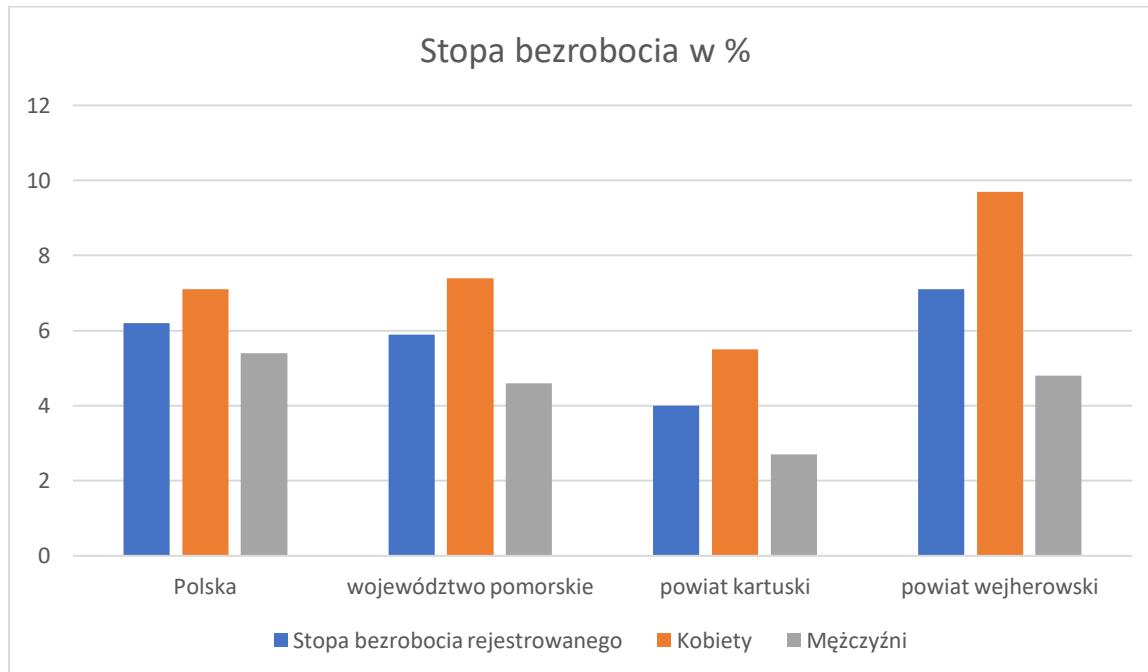
¹⁷ Opracowanie własne na podstawie danych GUS

¹⁸ <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/2958,pojecie.html> (dostęp 13.09.2021)

¹⁹ <https://stat.gov.pl/metainformacje/slownik-pojec/pojecia-stosowane-w-statystyce-publicznej/2390,pojecie.html> (dostęp 13.09.2021)

co oznacza, że wprowadzie jest ona nieznacznie wyższa niż stopa bezrobocia w całym kraju, ale wypada źle na tle danych wojewódzkich.

Wykres 9.

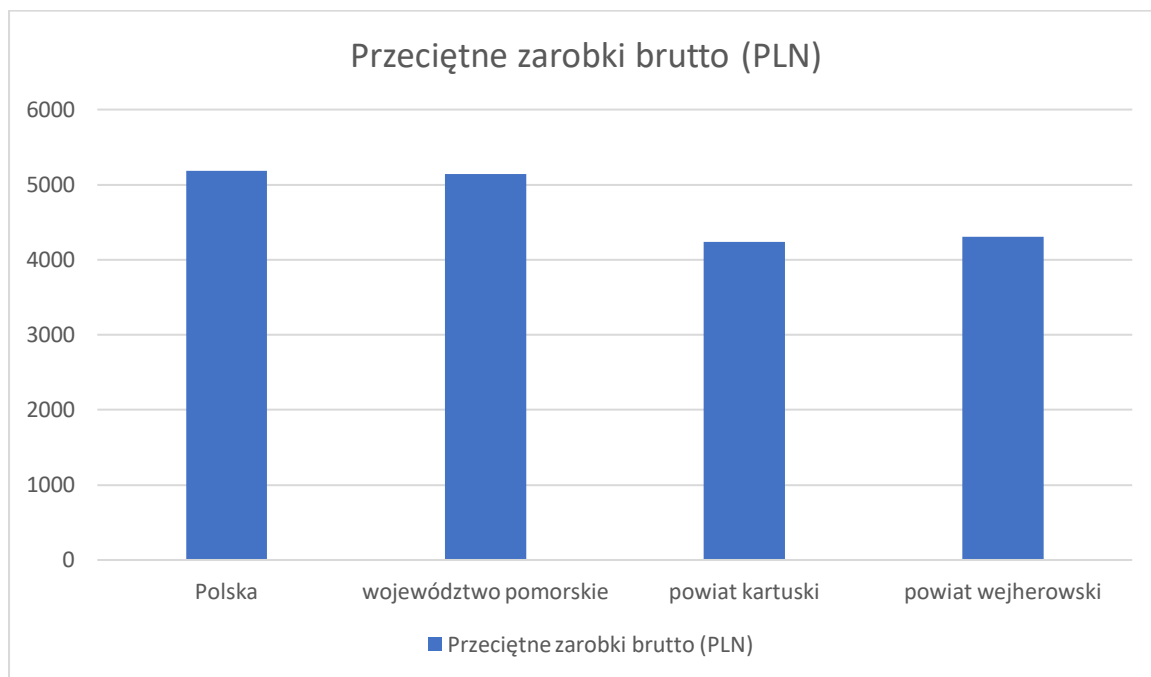

Zarobki

Jednym z kluczowych wyznaczników warunków życia jest sytuacja materialna. W Raporcie „Warunki i jakość życia w województwie pomorskim” przedstawiono dane, które pokazywały, że województwo pomorskie charakteryzowała lepsza od średniej sytuacja ekonomiczna mieszkańców, i które potwierdzały istnienie nieznacznej, ale utrzymującej się lepszej sytuacji finansowej mieszkańców regionu w stosunku do innych regionów w kraju.²⁰ Przeciętne wynagrodzenie brutto w powiecie kartuskim w 2019r. wynosiło 4239,41 PLN, a w powiecie wejherowskim 4306,07 PLN, co stanowi niewiele ponad 80% (w kartuskim 81,8% a w wejherowskim 83,1%) przeciętnego wynagrodzenia brutto w Polsce, czyli znacznie mniej, niż w całym województwie pomorskim, gdzie przeciętne wynagrodzenie wynosiło 5 142,01 PLN (99,2% przeciętnego wynagrodzenia brutto w Polsce), co oznacza, że tendencja utrzymywania się nieznacznie lepszej sytuacji finansowej mieszkańców Pomorza straciła na aktualności.

²⁰ Warunki i jakość życia w województwie pomorskim. Raport z badań. Gdańsk 2016, <https://pbs.pl/wp-content/uploads/2017/05/Warunki-i-jakosc-zycia-w-województwie-pomorskim-2016.pdf> Dostęp: 18.08.2021

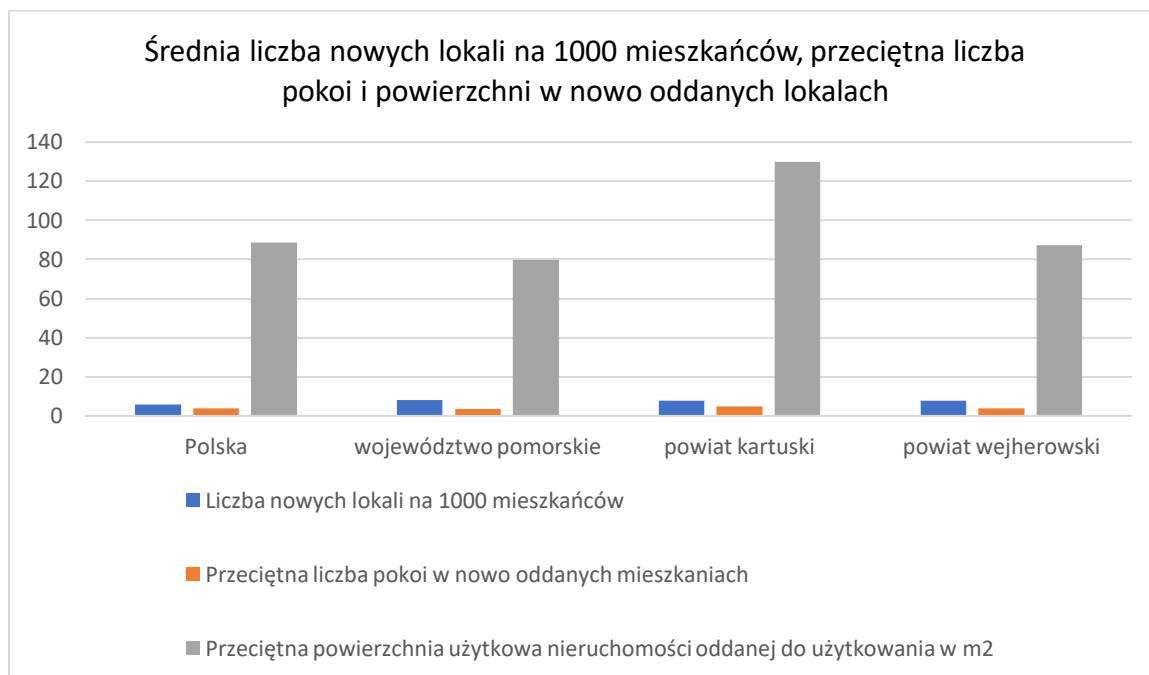
Wykres 10.

2.2. Dane dotyczące nieruchomości

W 2020 roku w powiecie kartuskim oddano do użytku 1126 mieszkań (7,94 nowych lokali na każdych 1000 mieszkańców) a w powiecie wejherowskim oddano do użytku 1745 mieszkań (7,95 nowych lokali na każdych 1000 mieszkańców). To wartości porównywalne do wartości dla województwa pomorskiego, ale znacznie wyższe od średniej dla całej Polski. To samo dotyczy średniej liczby pokoi w nowo oddanych mieszkaniach oraz ich średniej powierzchni. W powiecie kartuskim średnia ilość pokoi to 4,91 a przeciętna powierzchnia użytkowa wynosi 129,8 m², w powiecie wejherowskim średnia ilość pokoi to 3,91 a przeciętna powierzchnia użytkowa wynosi 87,5 m², podczas gdy w całym województwie pomorskim średnia ilość pokoi to 3,4, a przeciętna powierzchnia użytkowa wynosi 79,7 m², zaś w Polsce średnia ilość pokoi to 3,77 a przeciętna powierzchnia użytkowa wynosi 88,7 m², co oznacza, że obydwa powiaty mogą się pochwalić nie tylko dużą dynamiką wzrostu nowych nieruchomości, ale także tym, że są one średnio większe i mają więcej pokoi niż nowe mieszkania w województwie pomorskim i w Polsce.

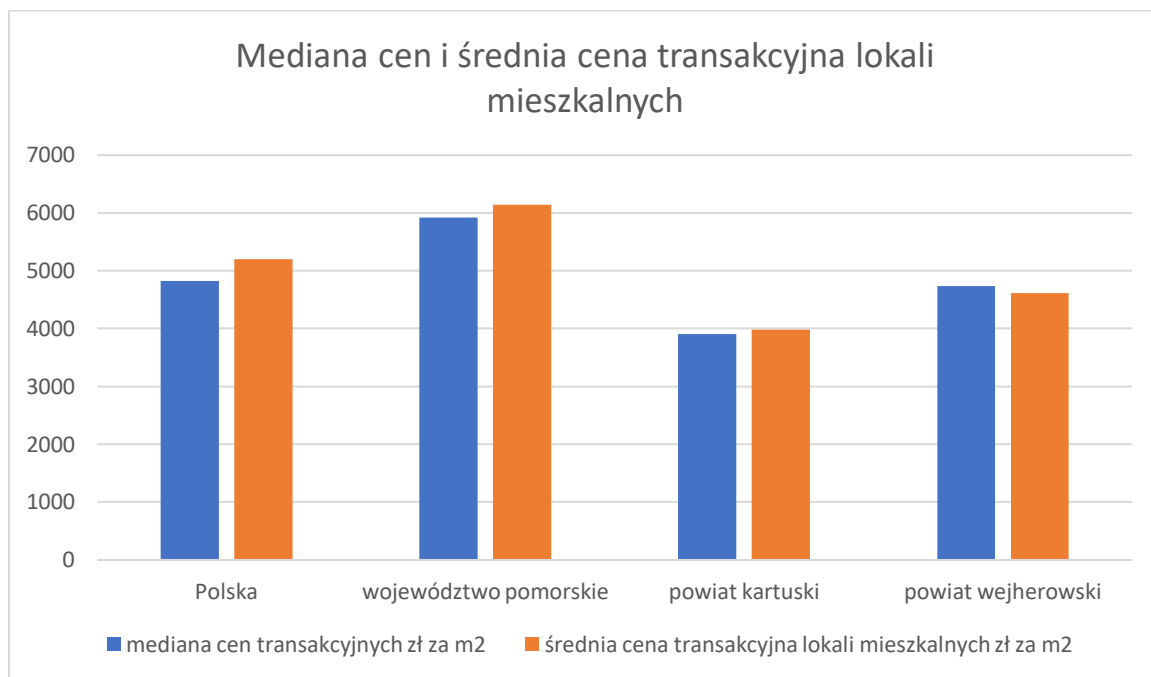
Wykres 6.

Taka dynamika wzrostu nowych nieruchomości świadczy o rozwoju regionu. Na dodatek ceny nieruchomości w obydwu powiatach są atrakcyjne w porównaniu z całym województwem i krajem.

W powiecie kartuskim mediana cen transakcyjnych wynosiła 3 901 zł/m², natomiast średnia cena transakcyjna lokali mieszkalnych to 3 978 zł/m², w powiecie wejherowskim mediana cen transakcyjnych wynosiła 4 733 zł/m², zaś średnia cena transakcyjna lokali mieszkalnych to 4 617 zł/m², podczas, gdy w całym województwie pomorskim mediana cen transakcyjnych wynosiła 5 917 zł/m², natomiast średnia cena transakcyjna lokali mieszkalnych to 6 138 zł/m², a w Polsce mediana cen transakcyjnych wynosiła 4 829 zł/m², natomiast średnia cena transakcyjna lokali mieszkalnych to 5 202 zł/m².

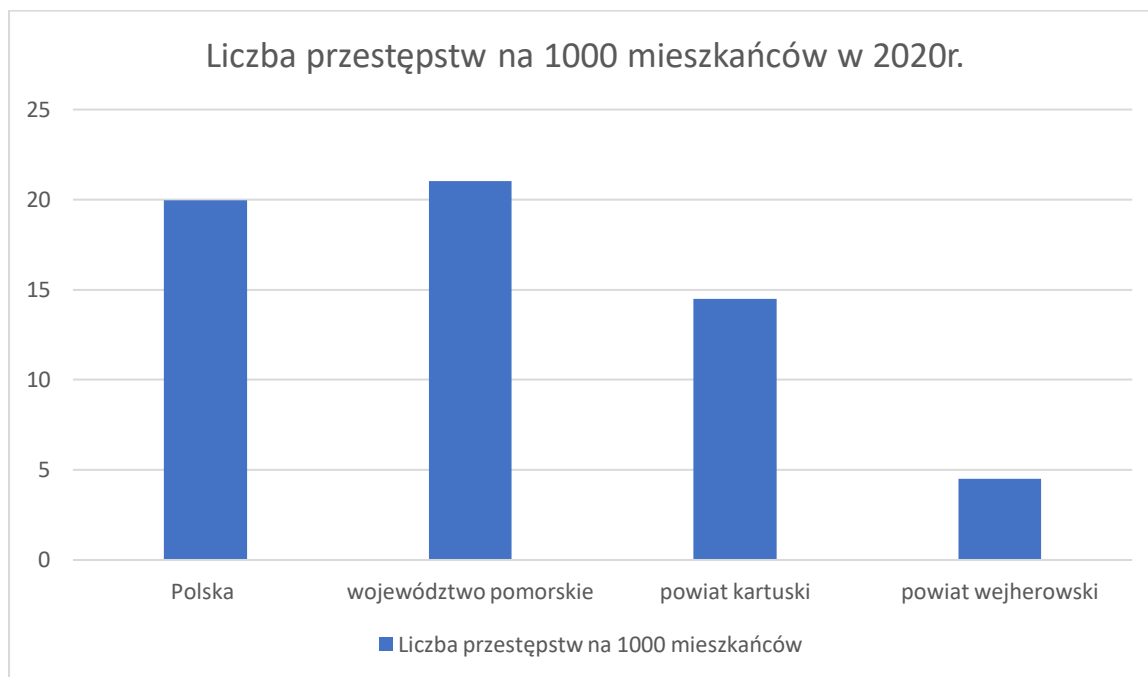
Wykres 7.

2.3. Dane dotyczące bezpieczeństwa

W 2020 roku w powiecie kartuskim stwierdzono 2 039 przestępstw, a w powiecie wejherowskim 3432. W przeliczeniu na 1000 mieszkańców w powiecie kartuskim daje to 14,48 przestępstw, a w wejherowskim 15,69, podczas gdy w całym województwie pomorskim jest to 21,04 a w całej Polsce 19,96. Oznacza to, że w obydwu powiatach liczba przestępstw jest znacząco niższa od średniej przestępstw popełnionych w całym kraju i województwie, co może dawać poczucie bezpieczeństwa mieszkańcom i może mieć wpływ na decyzje o założeniu rodziny i wychowywaniu potomstwa.

Wykres 11.

Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa pomorskiego oraz znacznie mniejsza od średniej dla całej Polski.

2.4. Dane dotyczące edukacji

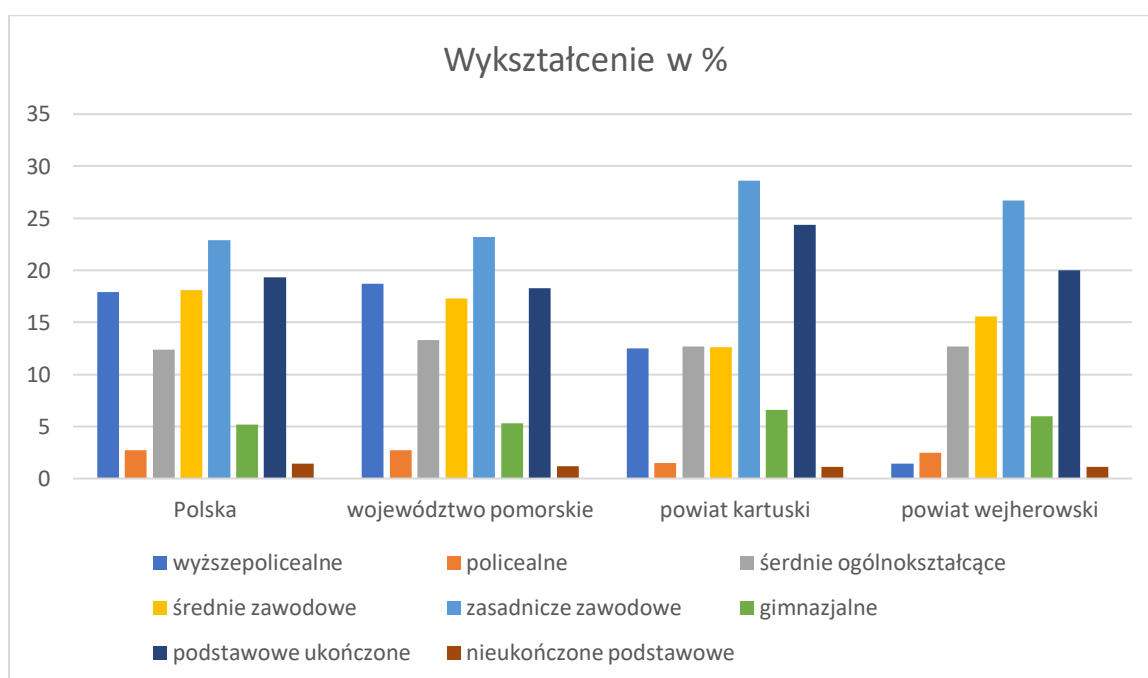
Wykształcenie ludności

Według danych z Narodowego Spisu Ludności z 2011r. wykształcenie mieszkańców powiatu kartuskiego i wejherowskiego na tle województwa pomorskiego i całej Polski przedstawia się następująco:

Wykształcenie	Polska	Województwo pomorskie	Powiat kartuski	Powiat wejherowski
wyższe	17,9%	18,7%	12,5%	15,5%
policealne	2,7%	2,7%	1,5%	2,5%
średnie ogólnokształcące	12,4%	13,3%	12,7%	12,7%
średnie zawodowe	18,1%	17,3%	12,6%	15,6%

zasadnicze zawodowe	22,9%	23,2%	28,6%	26,7%
gimnazjalne	5,2%	5,3%	6,6%	6,0%
podstawowe ukończone	19,3%	18,3%	24,4%	20,0%
Nieukończone podstawowe	1,4%	1,2%	1,1%	1,1%

Wykres 12.

Z powyższych danych wynika, że zarówno mieszkańcy powiatu kartuskiego, jak i wejherowskiego mają zdecydowanie niższy poziom wykształcenia w porównaniu ze średnią krajową.

Wychowanie przedszkolne

Dane GUS z powiatów dotyczące wychowania przedszkolnego i szkolnego podstawowego obejmują rok szkolny 2018/2019.

Według danych z 2018 r., w powiecie kartuskim mieściło się 48 przedszkoli, w których do 186 oddziałów uczęszczało 3 613 dzieci. Dostępne były 4 343 miejsca.

Dzieci w wieku przedszkolnym (3-6 lat) stanowią 20,3% mieszkańców powiatu kartuskiego w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata).

Na tysiąc dzieci w wieku przedszkolnym 835 uczęszcza do placówek wychowania przedszkolnego.

W powiecie wejherowskim mieściło się w tym czasie 78 przedszkoli, w których do 307 oddziałów uczęszczało 5 904 dzieci. Dostępnych było 6 951 miejsc.

Dzieci w wieku przedszkolnym (3-6 lat) stanowią 19,5% mieszkańców powiatu kartuskiego w wieku potencjalnej nauki (3-24 lata).

Na tysiąc dzieci w wieku przedszkolnym 782 uczęszcza do placówek wychowania przedszkolnego.

Na jedno miejsce w placówce wychowania przedszkolnego w powiecie kartuskim przypada 1,25 dzieci w wieku przedszkolnym, w powiecie wejherowskim 1,06 dzieci w wieku przedszkolnym, w całym województwie pomorskim 0,98 dzieci, w Polsce średnia 0,89 dzieci w wieku przedszkolnym, co oznacza, że w obydwu powiatach dzieci w wieku przedszkolnym jest więcej niż miejsc, podczas gdy w całym województwie i w Polsce miejsc jest więcej niż dzieci.

2.5 Inne czynniki

2.5.1. Wpływ Pomorskiej Kolei Metropolitalnej na proces suburbanizacji

Inwestycja, jaką było oddanie do użytku nowej linii kolejowej – łącznika pomiędzy linią z Gdyni do Żukowa a Gdańskiem Wrzeszczem, która objęła 18 torowisk, wyprzedziła w wielu miejscach inwestycje mieszkaniowe i wpłynęła na kierunki rozwoju zabudowy mieszkaniowej.

Dzięki inwestycji w infrastrukturę kolejową, zgodnie z danymi z GUS zanotowano znaczny wzrost przewozu pasażerów, w tym z powiatu kartuskiego, szczególnie w związku z modernizacją w latach 2014-2015 torowiska pomiędzy Kartuzami a Żukowem, co wraz z wybudowaniem 18 km linii kolejowej pomiędzy Rębiechowem a Gdańskiem Wrzeszczem

Raport: Sekrety polskiej strefy dzietności.

Projekt dofinansowany w konkursie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej „Po pierwsze Rodzina!” na rok 2021

pozwoło uruchomić połączenia pasażerskie do Gdańska Głównego. Efektem tej inwestycji może być w przyszłości rozwój osiedli w niedalekim sąsiedztwie od przystanków kolejowych, co w pewnym stopniu uzasadnia wzrost inwestycji budowlanych w powiecie.

Analiza jakościowo-ilościowa

Metodologia badania jakościowego:

8 Indywidualnych Wywiadów Pogłębionych prowadzonych z mieszkańcami powiatów kartuskiego i wejherowskiego.

Wywiady stanowiły element wspierający przygotowanie zasadniczej części badania – etapu ilościowego.

Metodologia badania ilościowego:

Metoda:

- Badanie zostało zrealizowane metodą CAWI (Computer Assisted Web Interview) na panelu internetowym.

Próba:

- W badaniu wzięło udział N = 656 osób (w tym 162 osoby z powiatów kartuskiego i wejherowskiego)

Termin realizacji:

- Listopad 2021

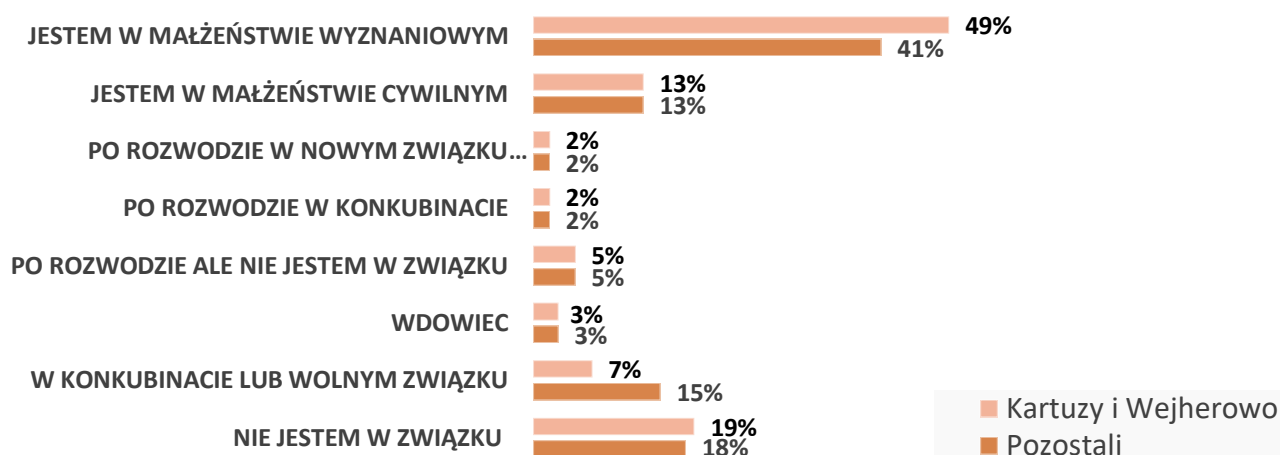
Analiza wyników:

Stan cywilny

W badaniu ilościowym przeanalizowano stan cywilny respondentów. 49% mieszkańców kartuskiego i wejherowskiego żyje w małżeństwie wyznaniowym, podczas gdy średnia dla województwa wynosi 41%.

Istotnie niższa liczba obu powiatów żyje w konkubinacie (7% versus 15%).

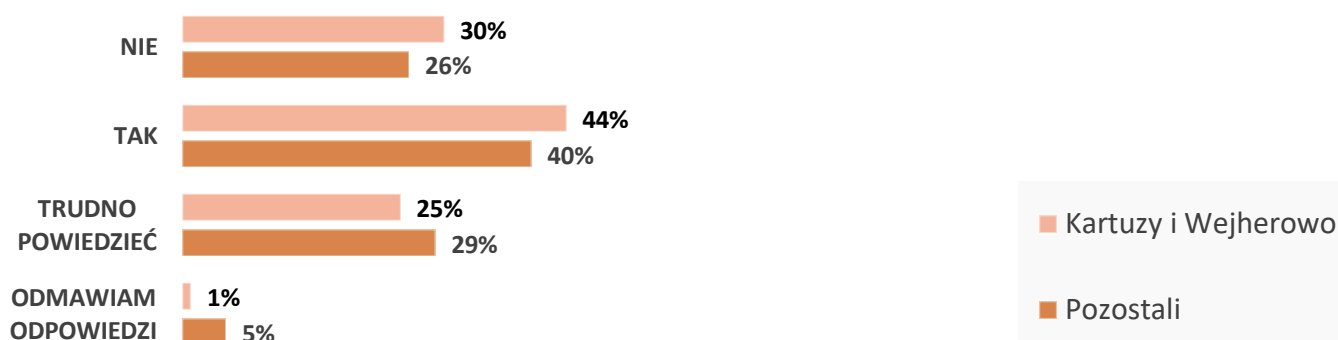
Wykres1. Który opis najbardziej pasuje do Ciebie?

Plany zawarcia związku małżeńskiego

44% mieszkańców wejherowskiego i kartuskiego nie będących w związku małżeńskim (N = 274) planuje zawarcie związku małżeńskiego. 30% nie planuje zawarcia związku. Dotyczy to zwłaszcza osób po 55 roku życia oraz osób w wieku 18-24 lata.

Wykres 2. Czy chciał(a)byś zawrzeć związek małżeński w przyszłości?

Analiza motywacji zawarcia związku małżeńskiego

Ważne znaczenie dla odpowiedzenia na cele projektu ma analiza motywacji do zawarcia związku małżeńskiego. Tutaj warto wskazać na kilka istotnych elementów dla powiatów kartuskiego i wejherowskiego.

Aż 39% osób jako jeden z powodów zawarcia związku małżeńskiego wskazuje poczucie bezpieczeństwa i czynniki religijne.

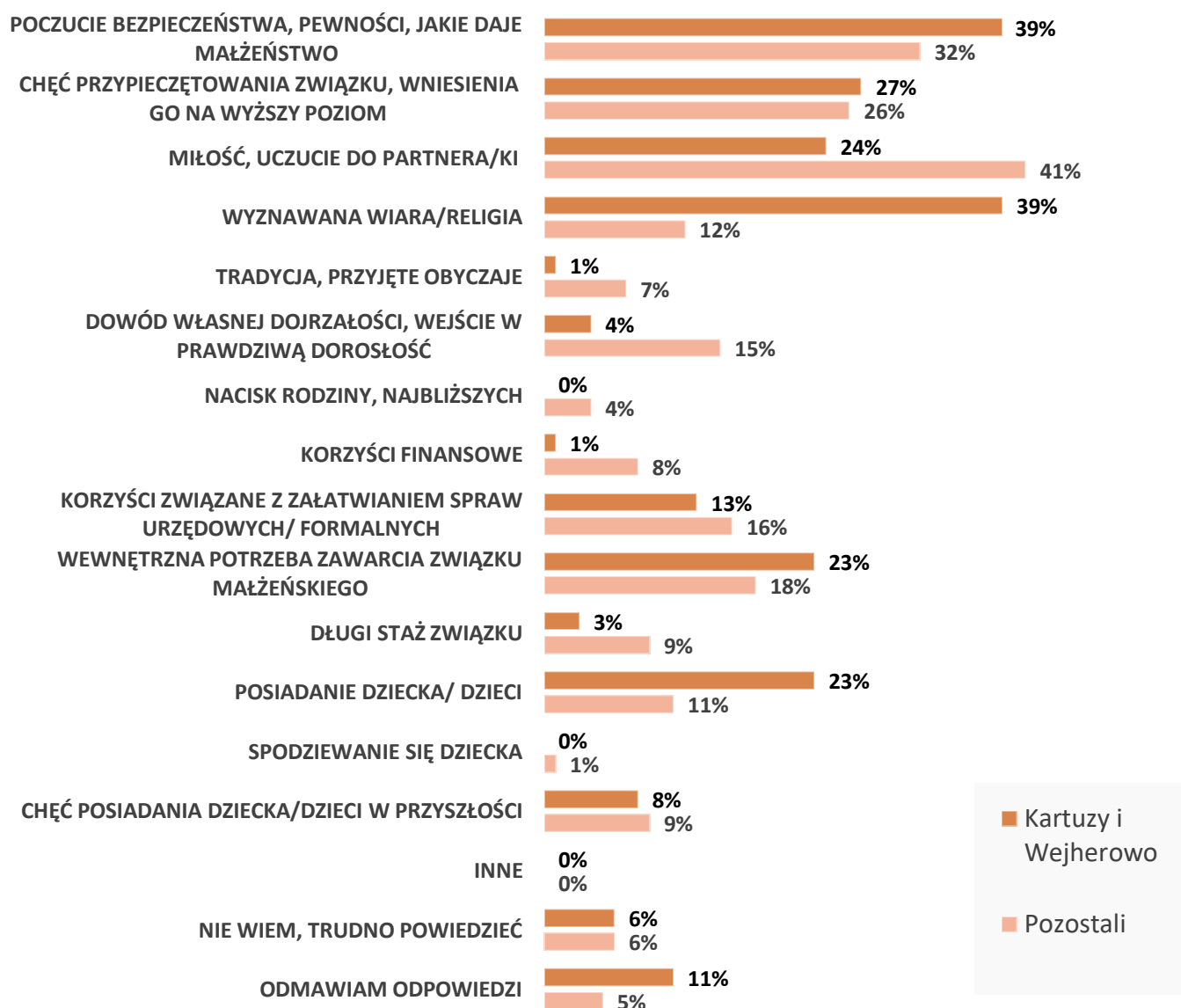
Średnia dla województwa wynosi odpowiednio 32% i 17%.

Małżeństwo stanowi istotny element budowania poczucia bezpieczeństwa, jest też formą wyrażania swojego światopoglądu religijnego.

Co ważne, dla mieszkańców kartuskiego i wejherowskiego małżeństwo wiąże się z posiadaniem dzieci (23% w obu powiatach versus 11% średnia wojewódzka).

Wydaje się, że małżeństwo stanowi element tradycyjnej kultury, która wiąże się z instytucjonalizacją związku, posiadaniem dzieci, stanowi też wewnętrzną potrzebę badanych (23% vs 18% dla pomorskiego).

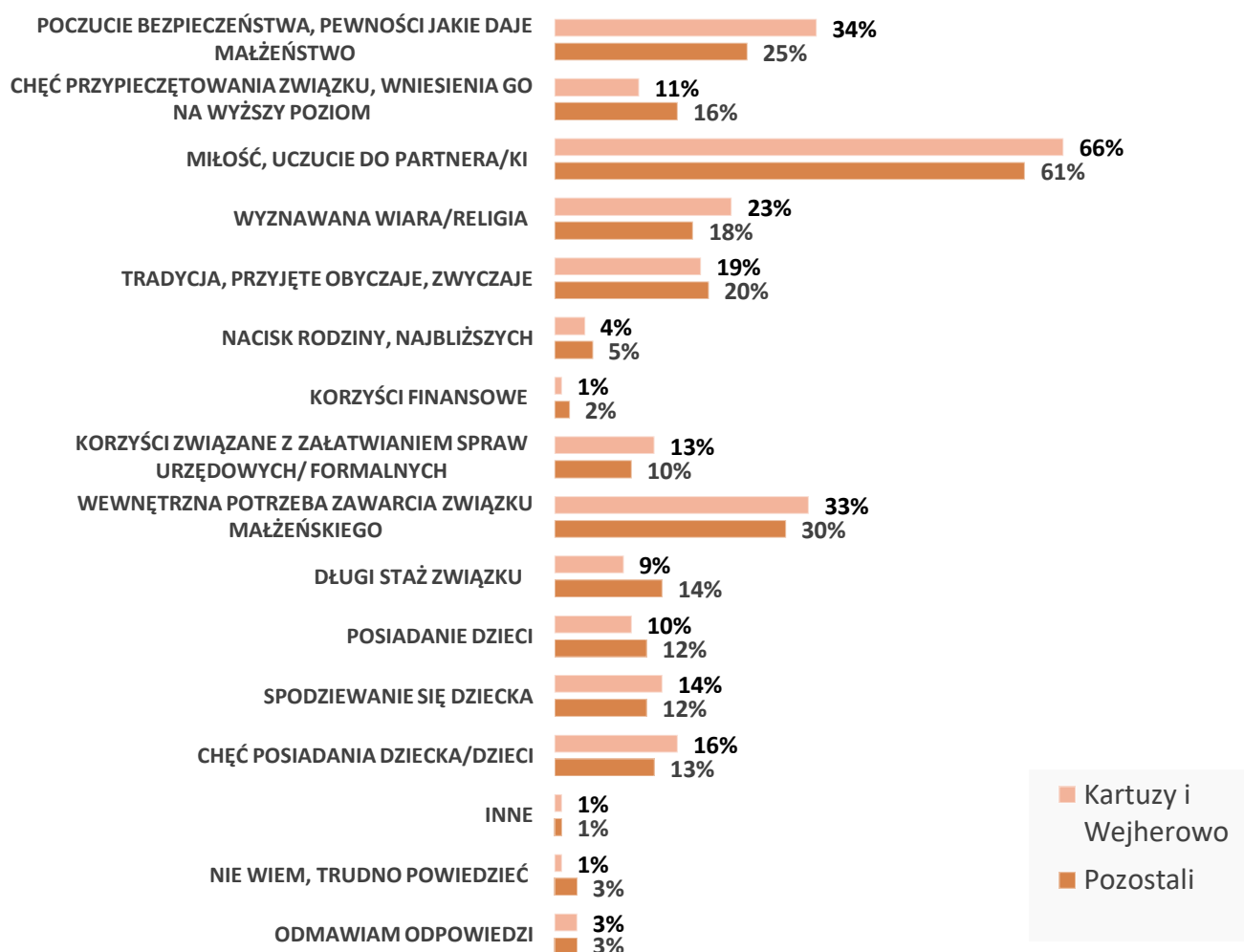
Wykres 3. Co jest dla Ciebie główną motywacją do zawarcia związku małżeńskiego w przyszłości? Zaznacz do 3-ech najważniejszych powodów.

Przenalizowano również motywacje tych, którzy już zawarli związek małżeński (N = 397). Główne przyczyny zawarcia związku małżeńskiego w analizowanych dwóch powiatach to miłość, poczucie bezpieczeństwa oraz przyczyny religijne. Również wśród tych osób pojawia się wewnętrzna potrzeba (33% w powiatach kartuskim i wejherowskim versus 30% średnia dla pomorskiego).

Po 25% osób, które zawarły związek wyznaniowy wskazują na wyznawaną wiarę oraz na tradycję, przyjęte obyczaje i zwyczaje.

Wykres 4. Dlaczego zdecydowałeś się na zawarcie związku małżeńskiego? Proszę zaznaczyć 3 najważniejsze aspekty.

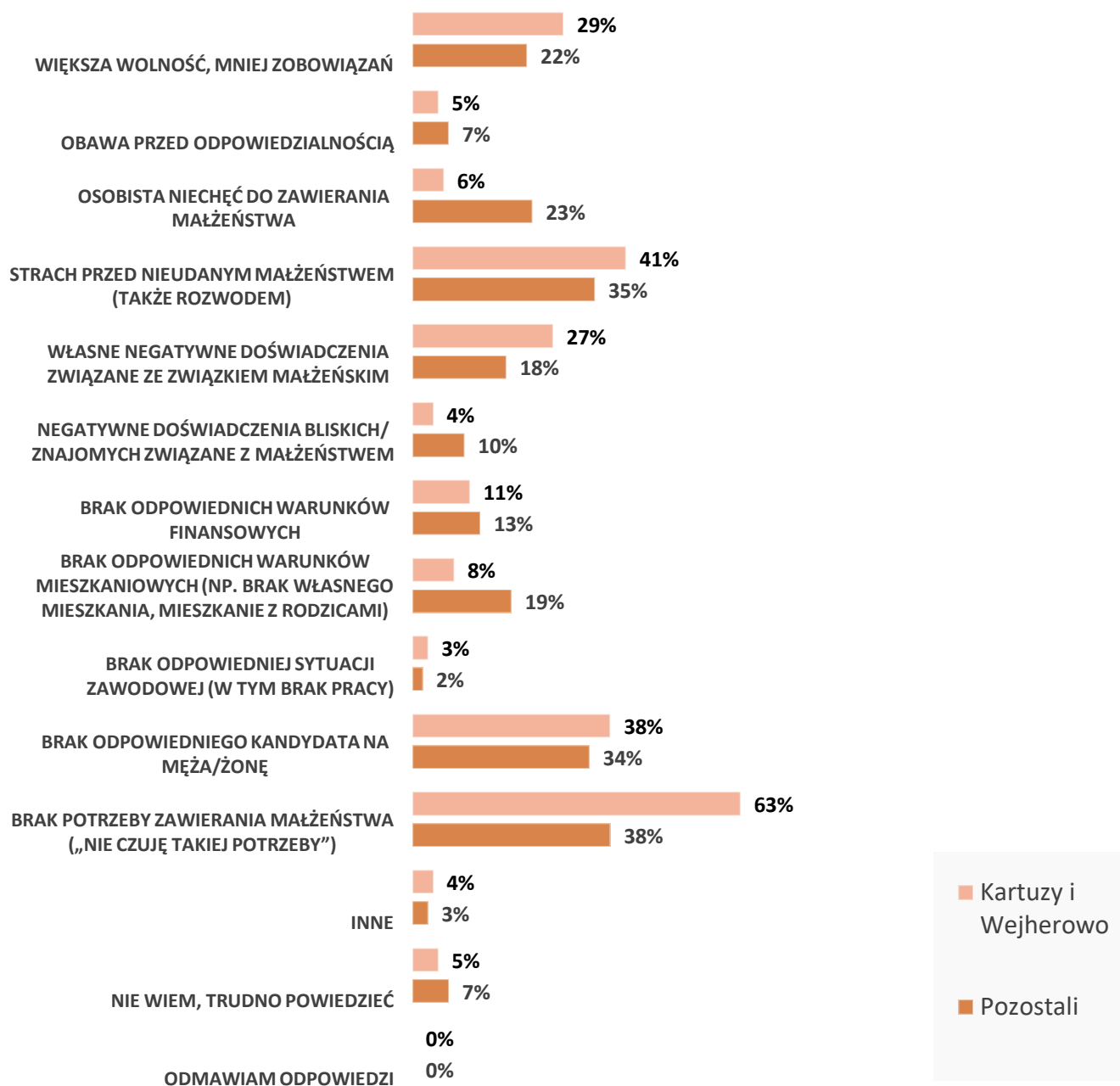

Bariery do zawarcia związku małżeńskiego

Dla myślenia o przyczynach takiej, a nie innej dzietności warto przeanalizować bariery przed zawarciem związku małżeńskiego.

Główne bariery przed zawarciem małżeństwa to brak takiej potrzeby, strach przed nieudanym małżeństwem oraz brak odpowiedniego kandydata/ kandydatki.

Wykres 5. Dlaczego nie chciałbyś zawrzeć związku małżeńskiego? Proszę wymienić 3 najważniejsze aspekty, które wpłynęły na tę decyzję.

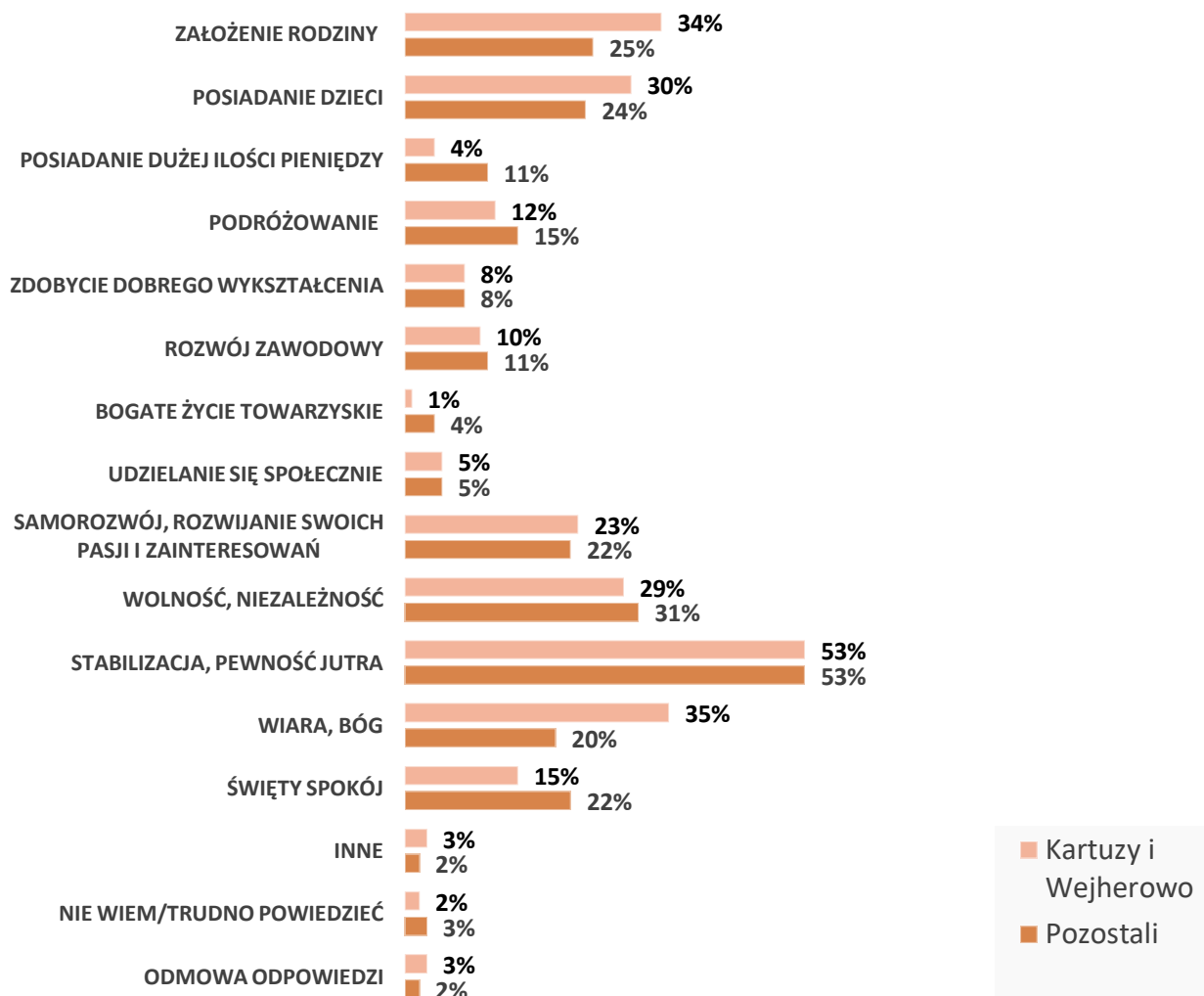

Hierarchia wartości respondentów

Czy dzieciność wpisuje się w system wartości mieszkańców kartuskiego i wejherowskiego?

Wydaje się, że tak. Mieszkańcy powiatów wejherowskiego i kartuskiego są nastawieni znacznie bardziej pro-rodzinnie niż pro-konsumpcyjnie. Posiadanie dzieci, założenie rodziny oraz wiara to wartości wskazywane częściej niż średnia dla województwa. Posiadanie dużej ilości pieniędzy, podróżowanie oraz święty spokój częściej wskazywane są przez mieszkańców pozostałych powiatów województwa pomorskiego.

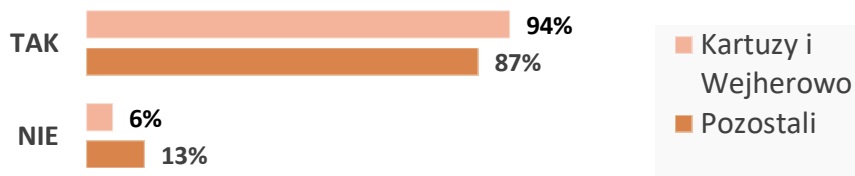
Wykres 6. Co w życiu jest dla Ciebie najważniejsze? Zaznacz do 3-ech najważniejszych życiowych.

„Historia rodzinna” respondentów

Badaczy interesowało również jaki wpływ na gotowość do posiadania dzieci ma „historia rodzinna”, czyli np. posiadanie rodzeństwa czy ocena poczucia szczęścia związku rodziców.

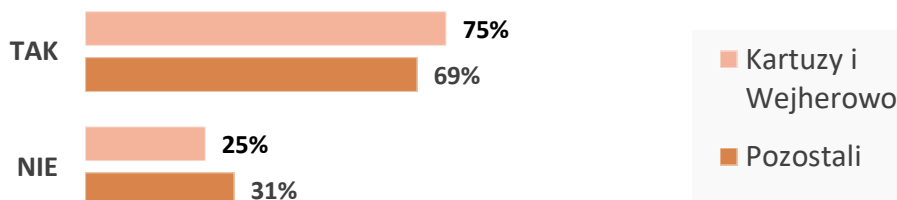
Wykres 7. Czy macie rodzeństwo?

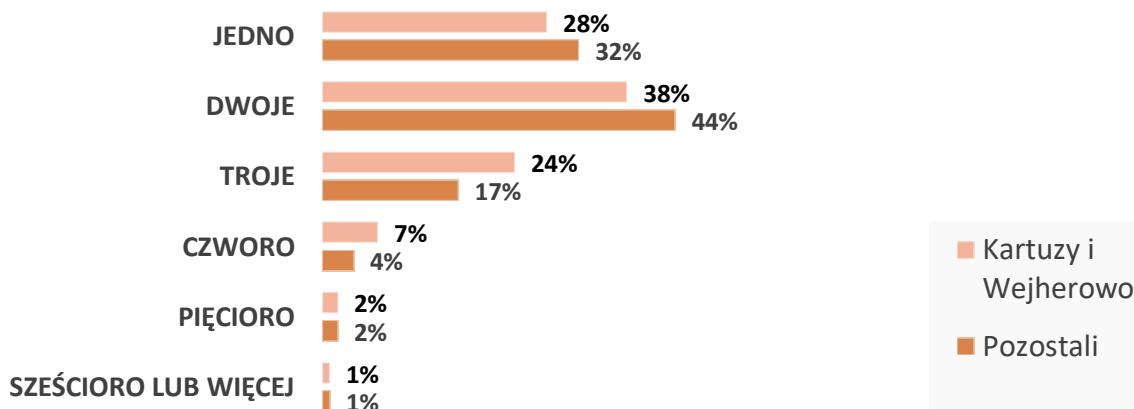
94% mieszkańców kartuskiego i wejherowskiego posiada rodzeństwo (wykres 7), większy ich odsetek posiada dzieci i znacząco więcej posiada rodziny 3+ (wykresy 8 i 9).

Co ciekawe, aż 93% osób uważających, że związek ich rodziców należał do raczej szczęśliwych, posiadało rodzeństwo.

Wykres 8. Czy macie dzieci?

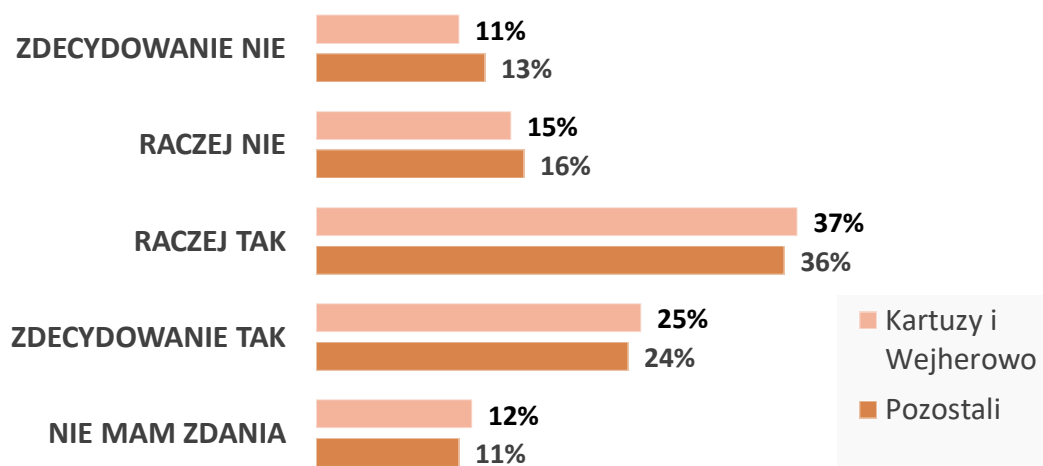
Wykres 9. Ile macie dzieci?

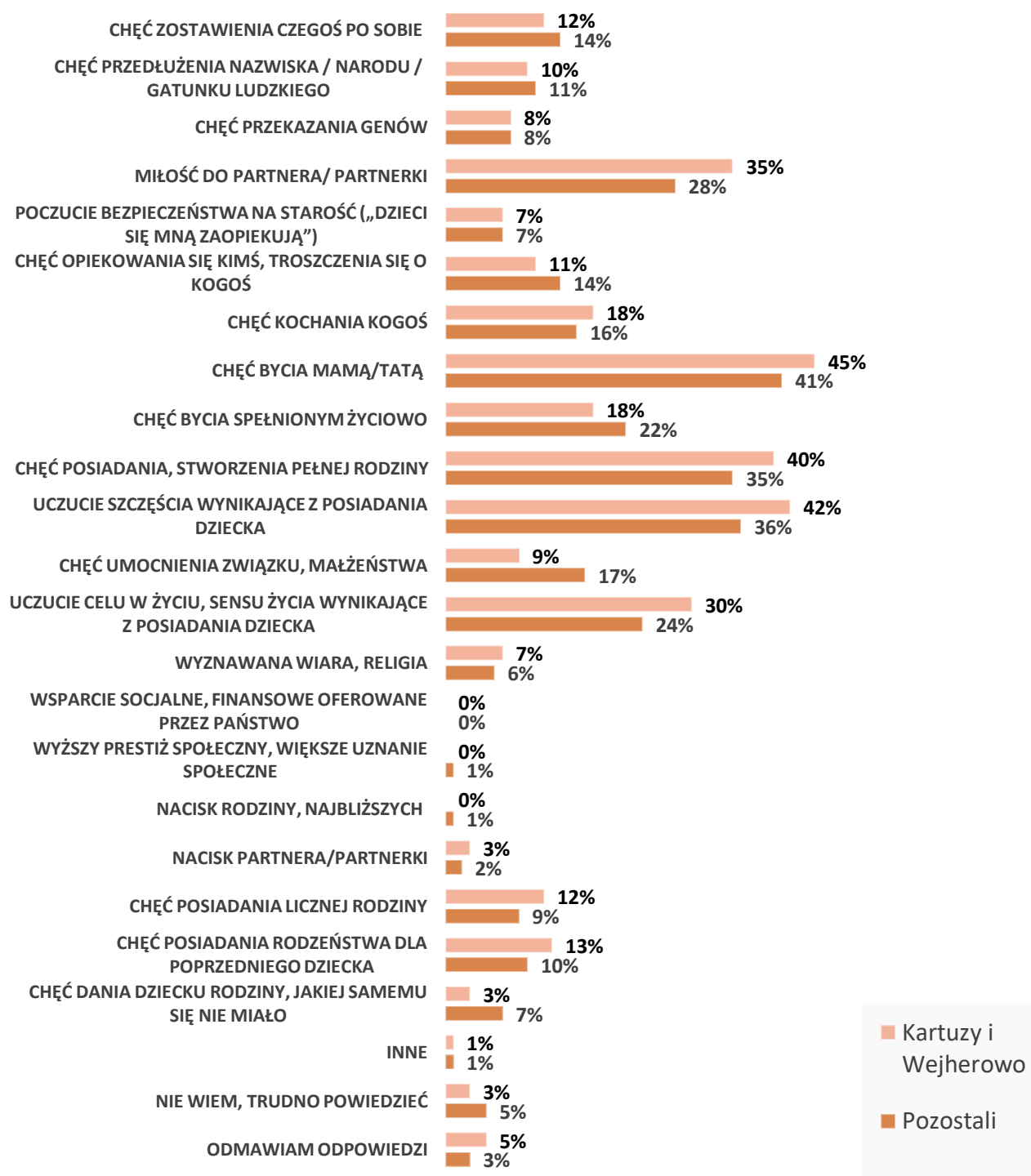
Dzieci są w większym stopniu wartością autoteliczną i zajmują centralne miejsce dla mieszkańców wejherowskiego i kartuskiego. Chęć bycia mama/ tatą, posiadania i stworzenia pełnej rodziny, poczucie szczęścia, wynikające z posiadania dziecka czy uczucie celu i sensu życia, to odpowiedzi pojawiające się częściej w powiatach kartuskim i wejherowskim w porównaniu ze średnią dla województwa.

W kwestii poczucia szczęścia związku rodziców wyniki dla obu powiatów oraz pomorskiego są porównywalne.

Wykres 9a. Czy według Ciebie związek Twoich rodziców należał do szczęśliwych, gdy byłeś/aś dzieckiem?

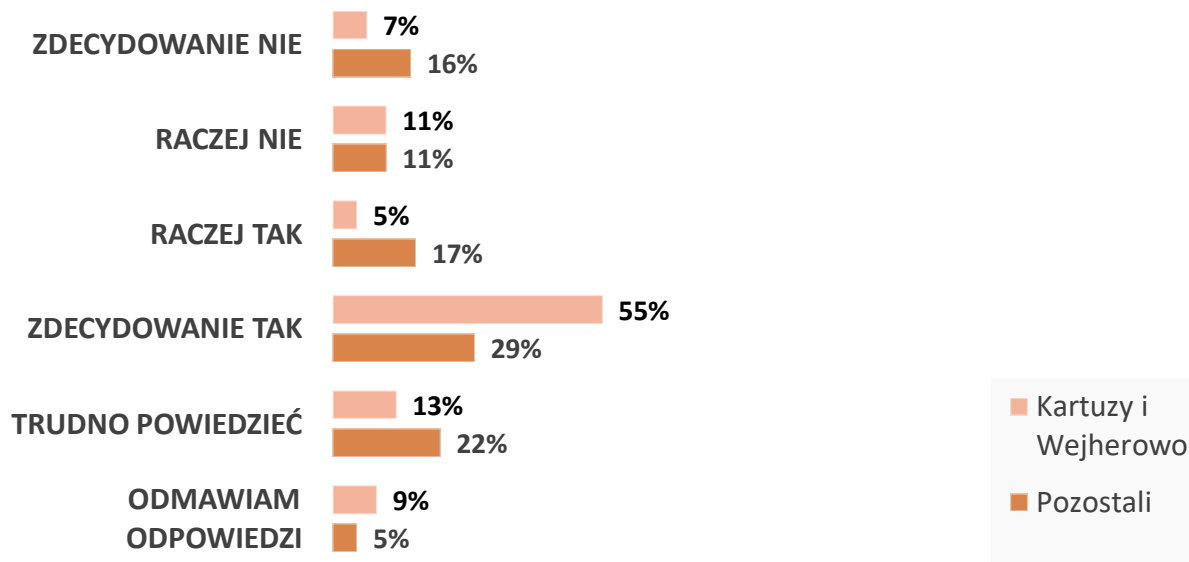
Wykres 10. Z jakich powodów chciałeś/aś mieć dzieci?

Warto podkreślić, iż, aż 55% mieszkańców wejherowskiego i kartuskiego zdecydowanie chce mieć dzieci (versus 29% w województwie). Zdecydowanie nie chce mieć dzieci 7% mieszkańców kartuskiego i wejherowskiego i aż 16% mieszkańców województwa pomorskiego. Warto w tym miejscu jednak podkreślić, że niechęć do posiadania dzieci mają

przede wszystkim osoby po 45 roku życia (40%). W gronie 18-24 zdecydowanie nie chce mieć dzieci tylko 4% respondentów.

Wykres 11. Czy chciał(a)byś mieć dzieci w przyszłości?

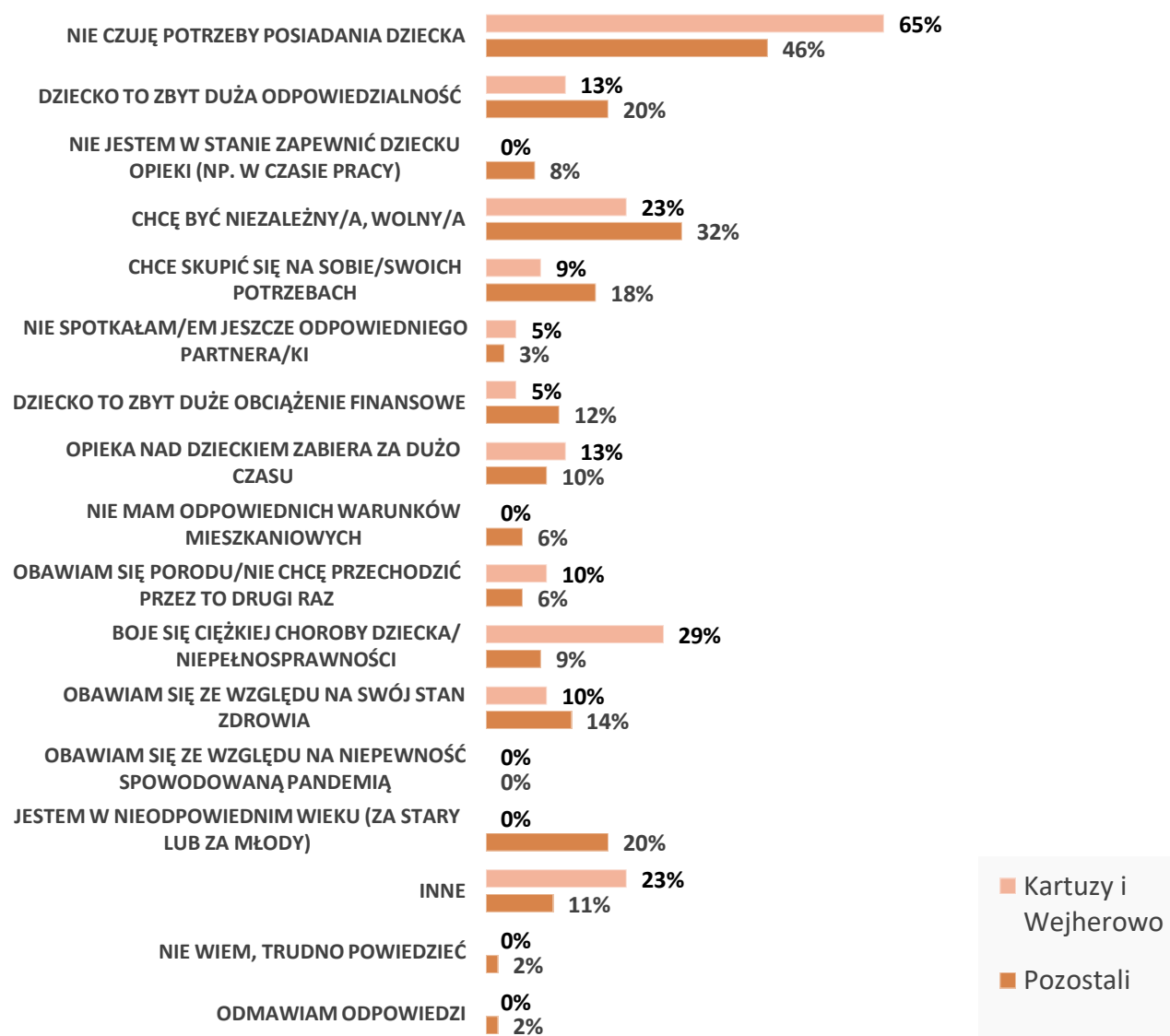
Dzieci stanowią bardzo istotny element życia mieszkańców kartuskiego i wejherowskiego. Warto zwrócić uwagę na bardzo wysokie odsetki niektórych odpowiedzi w powiatach wejherowskim i kartuskim. Należą do nich chęć bycia mamą/ tatą, chęć posiadania i stworzenia pełnej rodziny, uczucie szczęścia wynikające z posiadania dziecka (odpowiednio 86%, 80% i 82%). Odpowiedzi te pojawiają się istotnie częściej statystycznie niż dla całego województwa pomorskiego (59%, 49%, 57%).

Bariery względem posiadania dzieci

W tym kontekście warto przeanalizować bariery względem posiadania dzieci. W woj. pomorskim, w porównaniu z kartuskim i wejherowskim, bariery mają bardziej „hedonistyczny charakter” (np. potrzeba niezależności, skupienie się na sobie, obciążenie finansowe). Rozkłady odpowiedzi prezentuje wykres 12.

Reasumując kwestie motywacji i barier wobec posiadania dzieci, wydaje się, że powiaty kartuskie i wejherowskie posiadają bardzo silny pro-natalistyczny charakter kultury rodzinnej, podczas gdy pomorskie jest generalnie nastawione bardziej konsumpcyjnie i hedonistycznie.

Wykres 12. Dlaczego nie chciał(a)byś mieć dzieci?

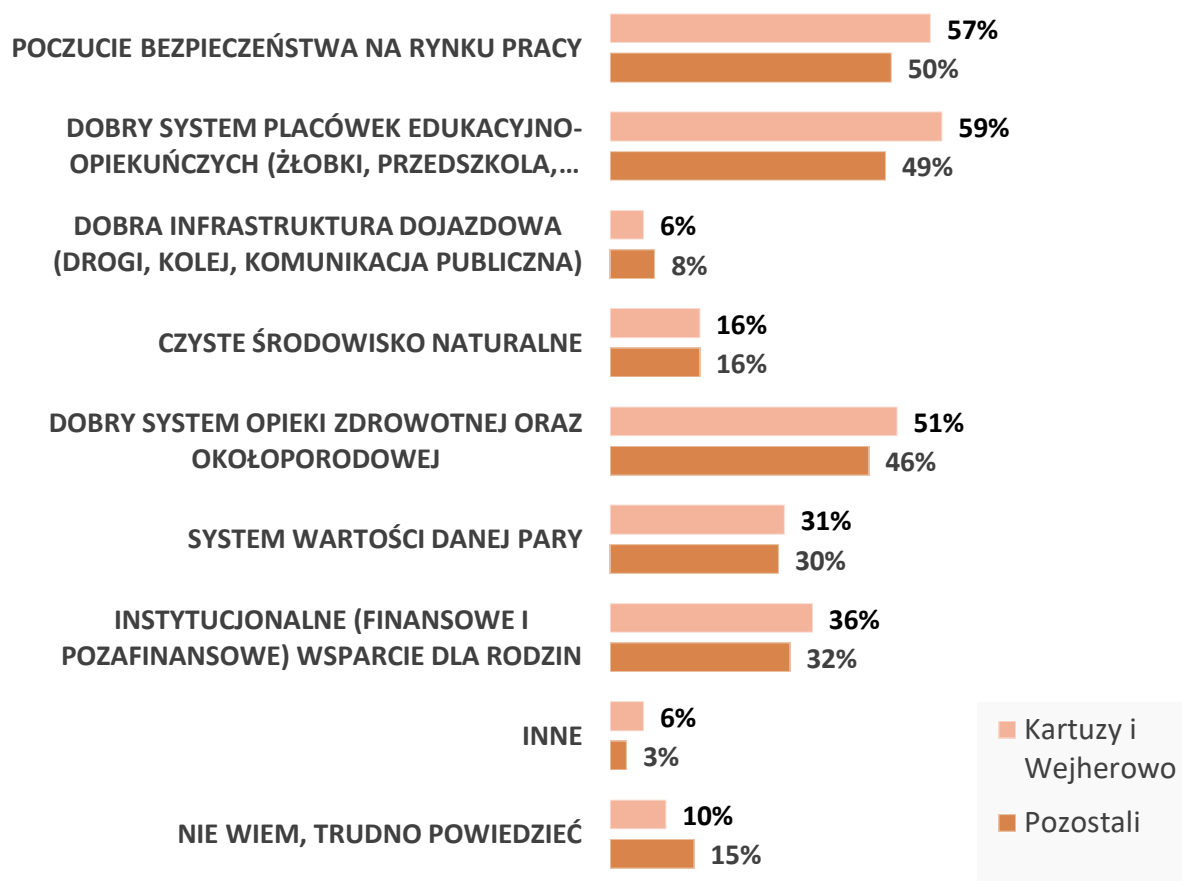
Oczekiwania względem polityk społecznych

W badaniu przyjrano się generalnym oczekiwaniom względem polityk społecznych. Wykres 13 prezentuje rozkład odpowiedzi na pytanie, co może przekonać do posiadania dzieci. Można zauważyć, że hierarchia oczekiwań wobec posiadania dzieci w powiatach

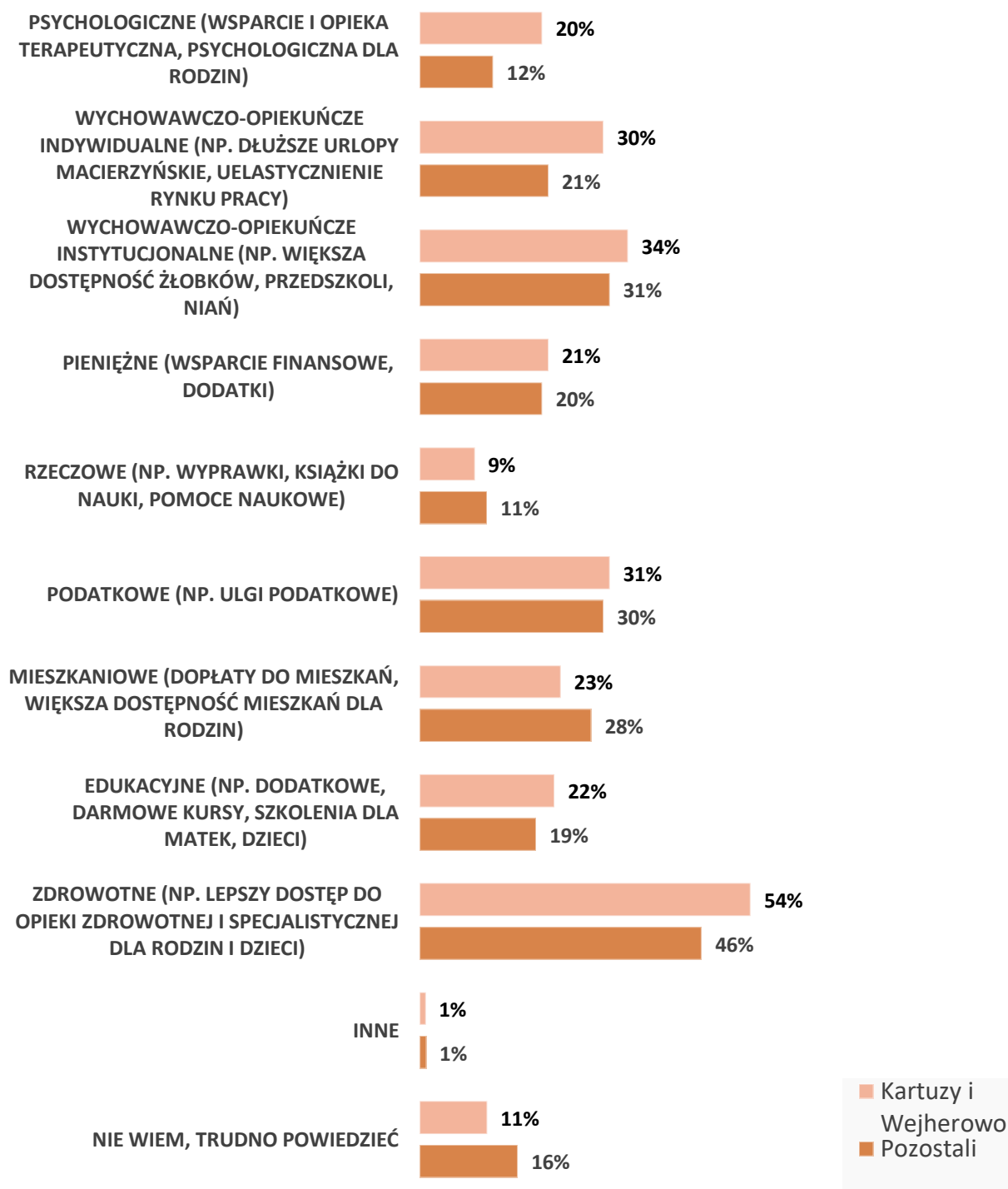
wejherowskim i kartuskim jest analogiczna do województwa pomorskiego. Są to oczekiwania związane przede wszystkim z edukacją i opieką nad dziećmi, bezpieczeństwem na rynku pracy oraz systemem edukacji zdrowotnej.

Z kolei o oczekiwaniach względem wsparcia rodzin mówi wykres 14. I tutaj wyróżniają się: poprawa służby zdrowia, opieka instytucjonalna nad dziećmi i rozwiązania podatkowe. Są to główne działania oczekiwane od władz.

Wykres 13. Co według Ciebie jest w stanie przekonać ludzi posiadanie dzieci?

Wykres 14. Jakie działania mogłyby podjąć władze, żeby lepiej wesprzeć Twoją rodzinę?

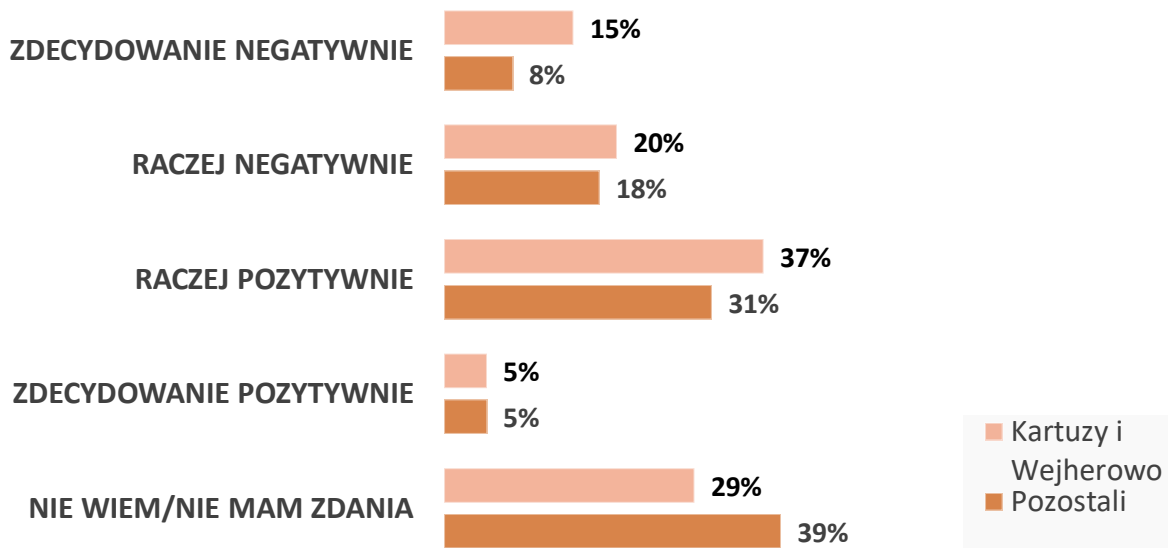
A jak w kontekście polityki prorodzinnej oceniane są władze samorządowe?

Ocena samorządów kształtuje się następująco:

- 42% ocen pozytywnych vs 35% ocen negatywnych w powiatach kartuskim i wejherowskim.

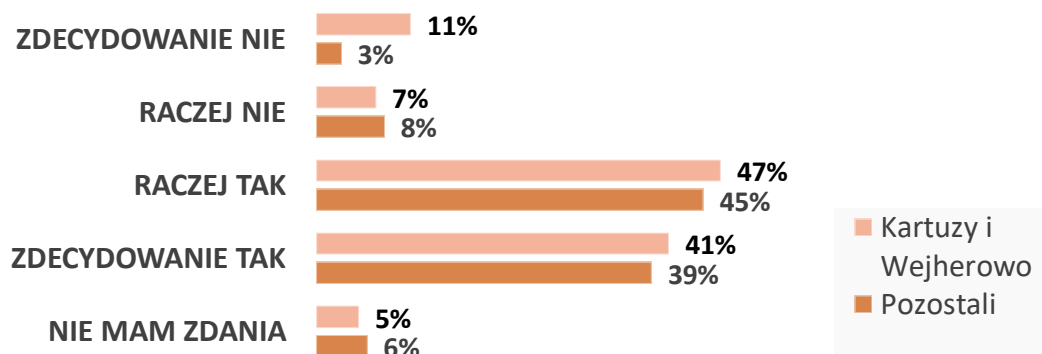
- dane dla województwa: 36% pozytywnych vs 26% negatywnych.

Wykres 15. Jak oceniasz aktywność władz samorządowych w Twojej okolicy na rzecz poprawy sytuacji rodzin?

Kształtowanie polityk społecznych ukierunkowanych również na rozwój materialny obywateli jest zgodne ze społecznymi oczekiwaniami. Większość ankietowanych uwzględnia swoją sytuację materialną, myśląc o założeniu rodziny. Rozkład odpowiedzi w tym zakresie przedstawia wykres 16.

Wykres 16. Czy myśląc o założeniu rodziny należy uwzględnić dochody materialne?

Appendix – Bibliografia

1. GUS, Rocznik Demograficzny 2021
2. GUS, Mały Rocznik Statystyczny Polski 2021
3. GUS, Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2020
4. GUS, Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2019
5. GUS, Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2018
6. GUS, Narodowy Spis Powszechny 2011
7. GUS, Ludność. Stan i struktura oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym w 2020 r. Stan w dniu 31 XII 2020, Warszawa 2021
8. GUS, Ludność. Stan i struktura oraz ruch naturalny w przekroju terytorialnym w 2019 r. Stan w dniu 31 XII 2019, Warszawa 2020
9. GUS, Słownik pojęć, pojęcia stosowane w statystyce publicznej
10. CBOS, Postawy prokreacyjne kobiet, Warszawa 2013
11. CBOS, Postawy prokreacyjne Polaków, Warszawa 2010
12. CBOS, Rodzina – jej znaczenie i rozumienie, Warszawa 2019
13. Warunki i jakość życia w województwie pomorskim. Raport z badań 2000-2015. Wyd. Urzędu Marszałkowskiego Województwa Pomorskiego. Gdańsk 2016.
14. Projekt Strategii Demograficznej 2040
15. Sytuacja demograficzna w poszczególnych województwach w Polsce. Raport z badań. Wyd. PwC 2017
16. N. Barr, P. Diamond [2006], The economics of pensions, Oxford Review of Economic Policy, vol. 22(1): 15–39
17. R. Boguszewski, Komunikat CBOS Rodzina – jej znaczenie i rozumienie, luty 2019
18. D. Grodzka, Sytuacja na rynku pracy a decyzje prokreacyjne Polaków. Studia BAS 1/2016
19. A. Gwiazda, Problemy demograficzne Polski, Świat Idei i Polityki, 2015, Tom 14
20. K. Heffner, Przestrzeń jako uwarunkowanie rozwoju obszarów wiejskich w Polsce, Wieś i Rolnictwo, 2 (167), 2015
21. K. Kluzowa, K. Slany, Przemiany realizacji funkcji prokreacyjnej w rodzinie, Oblicze współczesnej rodziny polskiej (red. B. Mierzwiński, E. Dybowska) Kraków 2004, WAM
22. I. Kotowska, J. Józwiak, A. Matysiak, A. Baranowska, Poland: Fertility decline as a response to profound societal and labour market changes?, Demographic Research 2008, nr 19
23. A. K w a k, Rodzina w dobie przemian. Małżeństwo i kohabitacja, Warszawa 2005, s. 31.

24. A. Kwaśniewska, Endogamia i zwyczaje małżeńskie na Kaszubach a kwestia tzw. genu kaszubskiego, Instytut Archeologii i Etnologii Wydział Historyczny Uniwersytet Gdański, Studia Etnologiczne i Antropologiczne. T. 19, 2019
25. G. Masik, Suburbanizacja demograficzna i przestrzenna na Obszarze Metropolitalnym Gdańsk-Gdynia-Sopot, Studia Obszarów Wiejskich 2018, tom 50
26. J. Mordawski, Statystyka ludności kaszubskiej. Kaszubi u progu XXI wieku, Gdańsk 2005
27. J. Nowak, Zmiana liczby urodzeń w Polsce w kontekście wprowadzenia rządowego programu rodzina 500+. UJ. Kraków 2018
28. C. Obracht-Prondzyński, Dylematy edukacyjne z Kaszubami i Pomorzem na pierwszym planie, Gdańsk 2017
29. A. Owsiejczyk, Czynniki wpływające na postawy młodych ludzi wobec prokreacji, Młodzież a rodzina, ROCZNIKI SOCJOLOGII RODZINY XIX, UAM POZNAŃ 2008-2009
30. D. Stopińska, L. Ossowska, Znaczenie uwarunkowań demograficznych w rozwoju regionalnym i lokalnym na przykładzie województwa pomorskiego. Zeszyty Naukowe Wydziału Nauk Ekonomicznych Politechniki Koszalińskiej 2019
31. P. Szukalski, Raport Dzieciolubne obszary Polski, Uniwersytet Łódzki 2015
32. P. Szukalski, Wielodzietność we współczesnej Polsce w świetle statystyk urodzeń, Demografia i Gerontologia Społeczna – Biuletyn Informacyjny 2018, Nr 3 [dostęp 01.12.2021]
33. J. Vogt-Hajder, Społeczno-ekonomiczne implikacje polityki prorodzinnej w Polsce, UAM, Poznań 2018
34. Rozwój demograficzny województwa pomorskiego do 2035 roku – uwarunkowania i skutki. Praca zbiorowa pod red. prof. Izydora Sobczaka, Wyd. GSW, Gdańsk 2016
35. Przemiany demograficzne miast Polski Wymiar krajowy, regionalny i lokalny. Praca zbiorowa pod red. Roberta Krzysztofika, Instytut Rozwoju Miast i Regionów 2019
36. Analiza wskaźnika zmian demograficznych w wybranych regionach w Polsce, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa 2015
37. Sytuacja demograficzna województwa pomorskiego jako wyzwanie dla polityki społecznej i gospodarczej, Praca zbiorowa pod red. Józefiny Hrynkiewicz, Wyd. Rządowej Rady Ludnościowej, Warszawa 2017
38. Systemy wartości a procesy demograficzne. Praca zbiorowa pod red. Krystyny Słany, Wyd. Nomos, Kraków 2003